

HANDELINGEN

VAN DE

SYNODE

DER

CHRISTELIJK AFGESCHIEDENE GEREFORMEERDE KERK

IN

NEDERLAND,

GEHOUDEN VAN DEN 3^{den} TOT DEN 17^{den} JUNIJ

1857,

TE

LEIJDEN.

TE KAMPEN, BIJ
S. VAN VELZEN, JR.

1857.

647

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1952

PH.D. THESIS

CHRISTIAN VIGGENDRUP

1952

PH.D. THESIS

1952

VOORWOORD.

Het is ons, Lezer, eene aangename taak U het Verslag der laatstgehoudene Synode aan te bieden. Belangrijk was deze Vergadering. De dienaren des Heeren uit al de provinciën van ons dierbaar Vaderland waren binnen Leijden van den 3^{den} tot den 17^{den} Junij jl. vergaderd, en wierpen hunne blikken niet alleen op den vaderlandschen bodem, maar ook op verre van ons verwijderde oorden, ja zelfs over den Grooten Oceaan ten westen en naar Z.-Afrika's uithoek.

Gewigtige besluiten werden er genomen, van welke wij onder den zegen van onzen getrouwen Verbonds-God de beste nitkomst mogen verwachten.

De strijdende Gemeente des Heeren genoot den liefelijken vrede en eendragt in hare hoogste vergadering.

Het hiernevens gaande Verslag zal U van dit alles kunnen overtuigen.

Wij meenen U te mogen wijzen op de voorname hoofdzaak, waarvan de geliefde Apostel onzes Heeren spreekt als de stof zijner grootste blijdschap en vreugde, te vernemen, dat zijne kinderen in de waarheid wandelen. Wees dan ook blijde, geliefde Gemeente des Heeren, dat uwe Opzieners in de waarheid wandelen en strijden voor het geloof, eenmaal den heiligen overgeleverd. — Geef dan alleen aan God de eer, dat de afloop der Synode zoo gunstig — zoo gezegend was!

En gij, die met ons dezelfde waarheid belijdt, en zoo wij hopen, een even dierbaar geloof met ons verkregen hebt, en denzelfden Heer en Zaligmaker erkent, maar nog niet met ons in kerkelijke gemeenschap deelt, merkt het toch op, dat gij hen, die steeds voor de waarheid strijden en in de waarheid wandelen, nog altijd tegenstaat, ja zelfs u tegen het werk des Heeren blijft aankanten.

Bij de bede „Uw Koningrijk kome!” smeecken wij niet alleen dat al de uitverkorenen tot hetzelfde vergaderd worden, maar dat al de geloovigen — ook in ons Vaderland — met eenen eenparigen schouder den Heer mogen dienen, opdat God zij alles en in allen.

Wij wanen echter niet, dat wij een volmaakt werk verrigt hebben, o neen! wij gevoelen ook behoefte om bij onze beste verrigtingen de bede van Israëls Harpzanger te ontboezemen: „Ga niet in het gerigt met Uwen knecht, want niemand die leeft zal voor Uw aangezicht regtvaardig zijn!” En deze bede door de hand van den Verbonds-Engel met zijne verdiensten gebragt op den gouden altaar voor den troon Gods, zal zeker verhooring vinden.

En mogten wij bij de Synode ook tegenwoordig zien de vier Leeraren, geplaatst aan de Theologische School te Kampen, dit vermeerderde de stof van onze dankzegging. — Dat Gods Kerk door hunnen arbeid onder 's Heeren zegen met bekwame en godvruchtige dienaren worde voorzien!

Jehova, de getrouwe Verbonds-God gebiede ook over het gewigtige werk dezer Synode Zijnen dierbaarsten zegen, en stelle Jeruzalem, Zijne Kerk, tot een lof op aarde. Amen.

TH. DE WITH, Syn. Scriba.

Zwolle,

D. POSTMA, Adj. Scriba.

den 9 Julij, 1857.

SYNODALE VERGADERING, gehouden den
3^{den} Junij 1857 en volgende dagen, in
 een der kerkgebouwen van de **Christelijk-
 Afgescheidene Gereformeerde Gemeente te
 Leijden.**

Tegenwoordig zijn :

- Uit de Prov. *Groningen*, de Leeraren: K. J. TIMMERMAN,
 B. DE BEIJ;
 Ouderlingen: J. ALLERSHOF,
 D. VENEMA.
- " " " *Friesland*, de Leeraar: J. R. KREUIEN,
 Ouderlingen: H. P. HETTEMA;
 D. B. v. D. MEULEN.
- " " " *Drenthe*, de Leeraren: W. A. KOK,
 J. W. BARTEUS;
 Ouderling: K. ENSING.
- " " " *Overijssel*, de Leeraren: D. POSTMA,
 C. G. DE MOEN;
 Ouderlingen: J. BOSCH,
 J. NIJLAND.
- " " " *Gelderland*, de Leeraren: H. A. DE VOS,
 J. H. DONNER;
 Ouderlingen: J. MEENGs,
 B. GROOT-NIBBELINK.
- " " " *Utrecht*, de Leeraren: TH. DE WIT, H,
 J. BAVINCK;
 Ouderling: A. KWINT.

- Uit de Prov. *N.-Holland*, de Leeraren: J. NENTJES,
W. H. v. LEEUWEN;
Ouderlingen: D. DE JONGE,
W. VAN HARTE.
- " " " *Z.-Holland*, de Leeraren: H. JOFFERS,
F. A. KOK;
Ouderlingen: A. 'T HART,
M. HEIBOER.
- " " " *N.-Brabant*, de Leeraren: N. H. DOSKER,
P. J. DE BRUIN;
Ouderlingen: C. DUIJSER,
J. VAN ANDEL.
- " " " *Zeeland*, de Leeraren: C. STEKETÉE,
S. O. LOS;
Ouderlingen: J. LENSE,
P. DE MAAKER.

Mede waren tegenwoordig de WelEerw. Heeren Docenten
der Theol. School te Kampen:

- T. F. DE HAAN,
S. VAN VELZEN,
A. BRUMMELKAMP,
H. DE COCK,
- ingevolge besluit van de Vergadering van Curatoren.

Eerste Sessie.

Woensdagmorgen, den 3den Junij.

Art. I.

Dewijl de Praeses der vorige Synodale Vergadering niet tegenwoordig is, wordt de Vice-Praeses, Ds. POSTMA, verzocht deze Vergadering te openen, die tot dat einde opgeeft te zingen Ps. 43: 3, waarna ZEw. Ps. 133 leest, en in eene broederlijke toespraak de Vergadering op het gewigt, het nut en de roeping van haar zamenzijn wijst en eindelijk voorgaat in het gebed tot God.

Art. 2.

ZEW. verzoekt intusschen Ds. DE BEIJ, om voorloopig op te teekenen wat er geschiedt.

Art. 3.

Op voorstel van Ds. POSTMA wordt de tijd der zittingen voor deze Vergadering dus vastgesteld: 's voormiddags van 9 tot 1 ure, en 's namiddags van 3¹/₂ tot 9 ure.

Art. 4.

De lastbrieven worden ZEW. door de afgevaardigden van de onderscheidene provinciën overhandigd en door hem voor-gelezen, opdat het blijke, wie als leden in de Vergadering zitting kunnen nemen, en men daarna kan overgaan tot de verkiezing van eenen Praeses en Scriba.

Art. 5.

1°. Uit den lastbrief van de provincie Groningen blijkt dat tot afgevaardigden benoemd zijn DD. K. J. TIMMERMAN en B. DE BEIJ, en de Ouderlingen J. G. ALLERSHOF en P. H. DIJKSTERHUIS, allen behalve de laatstgenoemde tegenwoordig, voor wien D. VENEMA als secundus optreedt. Op dezen lastbrief was geene aanmerking, en wordt dus aan deze broeders zitting verleend.

2°. Uit den lastbrief van Friesland blijkt, dat tot afgevaardigden benoemd zijn de Predikanten K. J. VAN GOOR en J. R. KREULEN, en de Ouderlingen H. P. HETTEMA en D. B. VAN DER MEULEN, allen tegenwoordig behalve Ds. K. J. VAN GOOR, vermoedelijk door ongesteldheid verhinderd. Deze lastbrief is zonder aanmerkingen aangenomen, en de zitting der broederen gewettigd.

3°. Volgens den lastbrief van Drenthe zijn afgevaardigd de Leeraren W. A. KOK en J. W. BARTELS, en de Ouderlingen S. DE VRIES en K. ENSING. Behalve S. DE VRIES zijn allen tegenwoordig. De drie, aanwezigen worden als leden der Vergadering erkend, en wordt verzocht den secundus van S. DE VRIES aan te schrijven.

4°. Daarna wordt de lastbrief der provincie Overijssel gelezen, waaruit blijkt, dat afgevaardigd zijn de Predikanten

D. POSTMA en C. G. DE MOEN, en de Ouderlingen J. BOSCH en J. NIJLAND. Allen zijn tegenwoordig, en worden als leden der Vergadering erkend.

5°. De lastbrief van de provincie Gelderland wordt gelezen en overwogen, waaruit blijkt, dat afgevaardigd zijn de Leeraren H. A. DE VOS en J. H. DONNER, en de Ouderlingen J. MEENGES en B. GROOT-NIBBELINK, allen tegenwoordig. Op dezen lastbrief wordt aanmerking gemaakt omtrent de benoeming van Ds. J. H. DONNER, omdat ZEW. predikant is te Leijden, provincie Z.-Holland, en afgevaardigd voor Gelderland. Hierop zal men nader terugkomen na het lezen van de overige lastbrieven. De drie andere afgevaardigden zijn erkend.

6°. Wordt voorgelezen de lastbrief van de provincie Utrecht, waaruit blijkt, dat afgevaardigd zijn de Predikanten TH. DE WITH en J. BAVINCK, en de Ouderlingen G. MEERDINK en W. VAN DER KOLK. De Leeraren zijn tegenwoordig; voor den Ouderling G. MEERDINK is de secundus A. KWINT tegenwoordig, terwijl W. VAN DER KOLK nog verwacht wordt. Deze lastbrief wordt goedgekeurd en den benoemden zitting verleend.

7°. De lastbrief van de provincie Noord-Holland wordt overwogen. Hieruit blijkt, dat tot afgevaardigden benoemd zijn de Leeraren J. NENTJES en A. G. DE WAAL, en de Ouderlingen D. DE JONGE en W. VAN HARTE. Deze zijn tegenwoordig, behalve de predikant A. G. DE WAAL, voor wien Ds. W. H. VAN LEEUWEN als secundus aanwezig is. Ook deze lastbrief wordt goedgekeurd en den afgevaardigden zitting verleend, niettegenstaande er iets aan den vorm ontbreekt.

8°. De provinciale vergadering van Zuid-Holland heeft volgens den lastbrief gezonden de Leeraren H. JOFFERS en F. A. KOK, en de Ouderlingen A. 'T HART en M. HEIBOER, allen aanwezig. Op dezen lastbrief wordt aangemerkt, dat Ds. F. A. KOK, wonende in Gelderland, afgevaardigd is voor Z.-Holland; maar de beslissing hierover wordt uitgesteld,

gelijk die van Gelderland. De drie overigen worden als leden erkend.

9°. Uit Noord-Brabant zijn volgens den lastbrief afgevaardigd de Leeraren N. H. DOSKER en P. J. DE BRUIN, en de Ouderlingen J. DUIJSER en J. VAN ANDEL, allen tegenwoordig. Deze lastbrief wordt goedgekeurd en de broeders erkend.

10°. Eindelijk wordt de lastbrief der provincie Zeeland gelezen, waaruit blijkt, dat afgevaardigd zijn de Leeraren C. STEKETÉE en S. O. LOS, en de Ouderlingen J. LENSE en J. MINDERHOUT. Allen zijn tegenwoordig, behalve J. MINDERHOUT, voor wien de secundus P. DE MAAKER optreedt. Ook deze lastbrief wordt goedgekeurd en den afgevaardigden zitting verleend.

Art. 6.

Ook is er een broeder, met name Ds. H. OP 'T HOLT, uit het graafschap Bentheim, koninkrijk Hannover met een lastbrief, om met deze Vergadering over de belangen der Kerk aldaar te spreken. Op de vraag door den Vice-Praeses Ds. POSTMA, of men ZEW. zitting zal verleen en hem in het belang dier Kerk hooren, is toestemmend geantwoord.

Art. 7.

De vraag wordt in het midden gebracht, of de Docenten in de voorbereidende werkzaamheden prae-advies zullen hebben. De Vice-Praeses vraagt daarover eerst der Docenten eigen oordeel. Ds. S. VAN VELZEN adviseert dit uit te stellen, totdat de Vergadering geconstitueerd is. Ds. A. BRUMMELKAMP brengt de opmerking in het midden, dat deze Synode eene voortzetting is van de vorige, tot zoo lang deze Vergadering geconstitueerd is, en dat dus het prae-advies der Docenten tot zoo lang voortduurt. Zonder de motiven te beoordeelen, stemt de Vergadering het prae-advies toe.

Art. 8.

De Vice-Praeses komt terug op den lastbrief van Gelderland, en vraagt, hoe het komt, dat Ds. DONNER, wonende te Leijden, provincie Z.-Holland, afgevaardigde voor Gelderland kan zijn. De afgevaardigden van Gelderland lichten

deze zaak toe als zijnde het gevolg van eene vroegere, welbekende scheur; doch dat de commissie van wege de Synode die zaak had uitgemaakt, maar dat de provincie Z.-Holland zich niet met het oordeel dier commissie heeft kunnen vereenigen. Ds. JOFFERS beweert, dat de zaak niet ligt aan de provincie Z.-Holland, maar aan de willekeur van Ds. DONNER, die echter verklaart, dat hij in de provincie Z.-Holland niet kon worden ingelijfd, omdat zijne gemeente door haar niet wordt erkend. Ds. JOFFERS verklaart integendeel, dat de oorzaak vooral bij de drie kerkeeraadsleden bestaat, die gecensureerd zijn. De Docenten worden hierover gehoord. Ds. VAN VELZEN doet de Vergadering opmerken, dat zij zich eerst constituere, om dan als wettige Vergadering te kunnen handelen. Ds. BRUMMELKAMP prae-adviseert, dat slechts vooraf onderzocht worde, of de schuld al of niet bij Gelderland ligt. Wordt in rondvraag gebragt, wat de Vergadering oordeelt: maar de tijd verloopen zijnde, wordt dit tot de volgende zitting uitgesteld.

Art. 9.

De zitting is geëindigd met te zingen Ps. 25: 2, waarna in de dankzegging voorging Ds. B. DE BELJ.

Tweede Sessie.

Woensdagnamiddag, den 3^{en} Junij.

Art. 10.

De zitting is geopend met het zingen Ps. 134: 2, en het gebed door Ds. K. TIMMERMAN.

Art. 11.

Is ingekomen de ouderling W. VAN DER KOLK, afgevaardigde uit de provincie Utrecht, en hem zitting verleend.

Art. 12.

Is de Vice-Praeses teruggekomen op art. 8 der vorige sessie omtrent de wettigheid der benoeming van Ds. DONNER, en het rondvragen voortgezet. De Vergadering oordeelt, dat ZEW. in de tegenwoordige omstandigheid zitting moet gegeven worden.

Art. 13.

Ook is den afgevaardigde F. A. KOK uit Z.- Holland, woneude in Gelderland, na gegevene inlichting zitting verleend, dewijl ZEws. gemeente kerkelijk tot Z. Holland gerekend wordt.

Art. 14.

De Vergadering gaat over tot het verkiezen van eenen Praeses en Scriba, Vice-Praeses en Adjunct-Scriba, en zijn verkozen tot Praeses Ds. W. A. KOK, tot Vice-Praeses Ds. J. R. KREULEN, tot Scriba Ds. TH. DE WITTE en tot Adjunct-Scriba Ds. D. POSTMA. De Praeses en Scriba zijn met volstrekke meerderheid van stemmen gekozen.

Art. 15.

De benoemde Praeses laat zingen Ps. 84 : 6, doet eene opwekkende toespraak aan de broeders, en wendt zich in den gebede tot den Heere om Diens onmisbaren zegen over deze Vergadering.

Art. 16.

Is op art. 74 der laatste Vergadering van Curatoren getet, of al de Docenten op de Synode zouden zijn, en tevens Prae-adviserende stem zullen hebben, en dit is voor deze Vergadering aangenomen.

Art. 17.

Ingevolge art. 1 der circulaire, behelzende de zaken, welke de onderscheidene Provinciën door de Synode wenschten behandeld te hebben, wordt door deze Vergadering de openlijke verklaring van algeheele instemming met de belijdenisschriften der Gereformeerde Kerk hernieuwd. Deze verklaring, geteekend door Praeses en Scriba, luidt aldus:

O p e n t l i j k e V e r k l a r i n g.

Van alle kenmerken, waardoor de ware Kerk zich van menschelijke genootschappen onderscheidt, mag de belijdenis der waarheid in de eerste plaats genoemd worden.

De Zaligmaker zeide daarom: „indien gij in Mijn woord blijft, zijt gij waarlijk Mijne discipelen,” Joh. 8 : 31. En

wederom: „een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor Mijnen Vader, die in de hemelen is,” Matth. 10 : 32.

In gehoorzaamheid aan den Heere, en tot onderrigting van een ieder, acht de Vergadering van Opzieners, afgevaardigd uit de Christelijk Afscheidene Gereformeerde Gemeenten in de onderscheidene provinciën van Nederland, het betamelijk, dat opentlijk worde verklaard, welke de belijdenis der genoemde Gemeenten is.

Al deze Gemeenten erkennen de Belijdenis des geloofs der Gereformeerde Kerken in Nederland, den Catechismus en de Leerregels der Synode van Dordrecht, gehouden in de jaren 1618 en 1619 als de volledige uitdrukking van haar geloof.

In overeenstemming met deze Gemeenten en als hare algemeene Kerkvergadering, betuigen wij gaarne, dat wij van harte gevoelen en gelooven, dat alle artikelen en stukken der leer, begrepen in de gemelde drie Formulieren van Eenigheid, in alles met Gods Woord overeenkomen; waarom wij elke leering daartegen strijdende, verwerpen, al onze handelingen daarmede in overeenstemming wenschen te brengen, blijkens de onder ons aangenomene Kerkordening van Dordrecht van 1618 en 1619; en ieder in onze kerkelijke gemeenschap wenschen op te nemen, die met deze belijdenis instemt.

Moge de Koning der Kerk dit geloof in vele harten werken en vermeerderen, en zij, die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben, de genade hun bewezen, in gemeenschaps-oefening betoonen, tot verheerlijking van Hem, die gebeden heeft dat al de Zijnen zullen één zijn.

In naam der Vergadering:

(Was get.) W. A. KOK, *Praeses*,

TH. DE WITH, *Scriba*.

Art. 18.

Ds. J. NENTJES is ingekomen en wordt hem zitting verleend als afgevaardigde van de provincie Noord-Holland. ZEW. betuigt zijne instemming met art. 17.

Art. 19.

De Praeses stelt voor, of men Studenten, Kerkeraden en leden bij de Vergadering al dan niet zal toelaten, waarop besloten is hen toe te laten; doch wanneer het noodig is, zullen zij zich moeten verwijderen. Aan Predikanten, geen leden van de Vergadering, wordt verleend altijd tegenwoordig te zijn, en wanneer de Praeses hun advies noodig oordeelt, zal hij het van hen mogen vragen. Hun, die geene leden der Gemeente zijn, wordt geen toegang verleend, dan op bijzondere vergunning.

Art. 20.

Op voorstel van den Praeses, na het advies der Docenten gehoord te hebben, is besloten dat de provinciale afgevaardigden bij beurte het eerst zullen oordeelen en stemmen naar de orde, die in art. 5 gevolgd is.

Art. 21.

Het nazien der brieven is opgedragen aan den Praeses en Adjunct-Scriba, om te dienen tot rapport.

Art. 22.

Wordt gevraagd, of men eerst zal hooren, hoe de commissiën de haar opgedragene zaken der Synode van 1854 hebben uitgevoerd, of dat men de circulaire, genoemd in art. 17, zooveel mogelijk zal volgen, waarop besloten is de verslagen der commissiën eerst te hooren, en dan zooveel mogelijk de circulaire te volgen.

Art. 23.

Namens de commissiën wordt verslag gegeven, en wel eerst namens de commissie, bestaande uit DD. S. VAN VELZEN, N. H. DOSKER en P. J. OGGEL, die tot hereeniging van de gemeente te Leijden is werkzaam geweest.

Ds. VAN VELZEN leest tot dat einde de notulen voor der Vergadering van de wederzijdsche Kerkeraden en de commissie, te Leijden gehouden, met het besluit der commissie, een brief van de provinciale Kerkvergadering van Z.-Holland en antwoord daarop van de commissie, alsmede eene klagt van Ds. J. DONNER, dat de handeling der commissie zonder ge-

volg is gebleven. Nog leest ZEw. een brief van de provinciale Vergadering van Z.-Holland aan de commissie voor, inhoudende beklag tegen het besluit der commissie tot opheffing der tucht van sommige Kerkeradsleden, behoorende tot de gemeente met Ds. DONNER vereenigd, en waarin beweerd wordt op grond van de kerkelijke straf, door de Synode van 1849 bekrachtigd, dat de scheur te Leyden en die van Gelderland van een verschillend karakter zijn. Nog behelst deze brief de beschuldiging van eene voorwaardelijke onderteekening der belijdenisschriften door Ds. DONNER. De commissie heeft daarop geantwoord, dat de scheur te Leyden door haar gelijk geacht werd met die van Gelderland, en zij dus geene behoefte gevoelde om de noordelijke commissie te hulp te roepen. Betreffende de voorwaardelijke onderteekening der Formulieren van Eenigheid was wel een gesprek gehouden; doch niemand had op grond daarvan eenig bezwaar geopperd, om tot verhindering der vereeniging te strekken. — Hierover is breed van weêrsyden gesproken; maar omdat de tijd verstreken is, wordt de verdere behandeling uitgesteld tot den volgenden dag. De Praeses beveelt een ieder de ernstige overweging hiervan aan, om zoo mogelijk een goed voorstel hierover in het midden te kunnen brengen.

Art. 24.

Deze zitting is gesloten met gebed door den Ouderling J. ALLERSHOF, na gezongen te hebben Ps. 90 · 9.

Derde Sessie.

Donderdagvoormiddag den 1^{den} Junij

Art. 25.

De zitting is geopend met het zingen van Ps. 68 : 10, en het gebed door Ds. A. BRUMMELKAMP.

Art. 26.

Ds. K. J. VAN GOOR komt binnen en geeft te kennen, dat hij door eene langdurige zeereis een dag te laat moest aankomen. ZEw. is als afgevaardigde van Friesland zitting verleend.

Ook is de Docent, Ds. DE HAAN, binnengekomen, en als den anderen Docenten zitting gegeven. Deze hebben ook hunne instemming met de Gereformeerde leer overeenkomstig art. 17 der vorige zitting betuigd.

Art. 27.

De notulen van den vorigen dag worden gelezen en met de noodige veranderingen goedgekeurd.

Art. 28.

Het afgebrokene in art. 23 wordt thans voortgezet, en dientengevolge stelt de Praeses voor, dewijl de vereeniging in 1854 is getroffen, en Ds. DONNER in de gegevene omstandigheden tengevolge dier vereeniging reeds zitting in deze Vergadering heeft, dat de geheele geschiedenis betrekkelijk de scheur te Leiden niet moet worden opgehaald; maar dat de gemeente van Ds. DONNER met ZEW. van nu af tot Z.-Holland behoort. De uitvoering zal aan de betrokkene Kerkbesturen worden overgelaten.

Dit voorstel wordt in omvraag gebragt, en ieder lid brengt zijn oordeel uit, waarbij sommige leden opmerken, dat er eene commissie benoemd worde met de magt, om de zaak geheel te beëindigen; anderen spreken het voorstel gedeeltelijk tegen. Hierop wordt ook voorgesteld, dat het eerste deel van het voorstel afzonderlijk worde behandeld.

De discussiën worden afgebroken, om die in de namiddagzitting voort te zetten.

Art. 29.

De morgenzitting is gesloten met dankzegging door Ds. DE HAAN, na gezongen te hebben Ps. 133: 3.

Vierde Sessie.

Donderdagnamiddag, den 4^{den} Junij.

Art. 30.

De namiddagzitting is geopend met het zingen Ps. 106: 3, en gebed door Ds. H. DE COCK.

Art. 31.

De Praeses doet nog een gewijzigd voorstel, zoo als volgt:

Dewijl de Vereeniging in 1854 is getroffen, en de commissie, boven genoemd, na onderzoek te Leiden, heeft geoordeeld, dat de schorsing, door de Synode van 1849 bekrachtigd, betrekkelijk sommige Kerkeradsleden moest opgeheven worden, hetwelk thans geaprobeerd wordt, en Ds. DONNER dientengevolge reeds zitting heeft in deze Vergadering: dat de geschiedenis der scheur te Leiden niet moet opgehaald worden; maar dat de gemeente van Ds. DONNER met ZEW. van nu af tot Z.-Holland behoort. De ineensmelting van de beide gemeenten te Leiden wordt aan haar zelve gelaten, en zoo noodig, aan de betrokkene Kerkbesturen.

Over dit en het vorige voorstel wordt veel gesproken, en besloten dat de voorstellen in stemming zullen gebragt worden.

De stemming is over de voorstellen uitgebragt, en het laatste bij meerderheid van stemmen aangenomen, waartegen Ds. H. JOFFERS protesteert.

Art. 32.

De commissie, genoemd in art. 23, doet verder verslag van hare handelingen te Oud Loosdrecht, en geeft te kennen, dat zij deze zaak dus heeft beëindigd, dat de beide gemeenten als op zich zelve staande gemeenten onder de classis Utrecht zullen ressorteren, waarin de beide kerkeraden toestemden.

De Synode probeert in de gegevene omstandigheid hetgeen de commissie heeft verrigt, en geeft de verdere behandeling dier gemeenten aan de provincie Utrecht over.

Art. 33.

De commissie voor het noordelijke deel, bestaande uit DD. VAN GOOR, POSTMA en DIJKSTERHUIS, doet bij monde van Ds. POSTMA verslag van hare verrigtingen te Assen en Apeldoorn, en betuigt dat de scheure in beide gemeenten is geheeld, uitgenomen één persoon te Assen. De Synode probeert hetgeen de commissie in dezen gedaan heeft, en verblijdt zich over de vereeniging.

Art. 34.

De Synodale commissie — zie pag. 46—48 van het Sy-

nodale verslag van 1854 — doet verslag van hetgeen door haar sedert de jongstleden Synode is verrigt, als volgt:

De commissie, benoemd door de Synode in 1854, te Zwolle gehouden, volgens pag. 46—48 van de Handelingen van genoemde Synode, geeft hierbij verslag van hare werkzaamheden, sinds hare aanstelling tot heden toe: zij heeft

1° Bij gelegenheid dat het kamp bij Zeist betrokken werd, per request aan Z.E. den Minister van Oorlog verzocht, dat aan onze Predikanten zou worden toegelaten in het kamp des Zondags te prediken. Hierop is geantwoord, dat dit niet bewilligd kon worden, maar dat de militairen, die leden der Christ. Afg. Geref. Kerk zijn, vergunning zouden verkrijgen, des Zondags de Godsdienst bij te wonen in eenige nabijzijnde gemeente.

2° Een request aan Z. M. den Koning gezonden, verzoekende afschaffing van de slavernij. Hierop is geantwoord, dat die zaak bereids een punt van overweging uitmaakt bij de Hooge Regering.

3° Een request aan Z. M. den Koning gezonden, met verzoek, dat aan de Gemeenten vrijheid verleend worde om scholen op te rigten. Hierop is geen antwoord gekomen.

4° Een brief gezonden aan de Vrije Schotsche Kerk tot aanknooping van gemeenschap.

5° Een verzoekschrift aan de Staten-Generaal, 2e Kamer, waarin het verlangen wordt uitgedrukt, dat aan onze predikanten tractement worde toegekend, opdat ons regt geschiede overeenkomstig 's lands Grondwet.

6° Een exemplaar gezonden van het werkje „Eben-Haëser” aan den Commissaris des Konings in Overijssel. Voor deze toezending is de Commissie bedankt.

7° Eene dispositie ontvangen van Z. M. den Koning op het adres der Synode van 1854, zie hare Handelingen, pag. 41, 64 en 80. In deze dispositie wordt verklaard, dat door de Regering wel toelating is verleend tot het bestaan van eene Christelijke Afgescheidene Gemeente op deze of gene plaats; maar dat bij Haar geen Kerkgenootschap bekend

is van eene Christelijke Afscheidene Gemeente, veel minder van eene Christelijke Afscheidene Gereformeerde Gemeente.

8° Aanzoek ontvangen van de provinciën N. Holland en Utrecht, dat de Commissie aandringt op de erkenning, in het vorige artikel vermeld.

9° Het verzoek ontvangen van de Provinciale Kerkvergadering in Overijssel, om den raad aan de Diaconiën te geven, dat zij zich bij de overheid bekend zullen maken. Aan dit verzoek is voldaan in de Weekbladen „de Stem” en „de Bazuin.”

10° Een brief ontvangen van Ds. POSTMA, namens de Provinciale vergadering van Overijssel, waarin de Commissie geraadpleegd werd met betrekking tot het houden van eene collecte voor een ouderling, die een bankroet geleden heeft. Hieraan is geen gevolg gegeven.

11° Tweemaal eene uitnoodiging ontvangen van de Provinciale Kerkvergadering van Z.-Holland, om de Provinciale Kerkvergadering van Gelderland bij te wonen. Aan deze uitnoodigingen is voldaan, en heeft de Commissie medegewerkt tot wegneming der bezwaren, die bij de genoemde Vergaderingen gerezen waren.

12° Eene uitnoodiging ontvangen van de Classicale Vergadering van Varsseveld, in dato 1 December 1854, om onderzoek te doen naar de zaken, door Ds. F. A. KOK in „de Stem” bekend gemaakt. De Commissie heeft geantwoord, dat zij zich hiertoe niet bevoegd achtte.

13° Een brief ontvangen van Ds. W. KOOPMAN, met verzoek te willen bezorgen, dat ZEW. in Zuid-Holland bevestigd zou worden. De Commissie heeft ZEW. gewezen naar de wettige Kerkbesturen.

14° Gezonden een brief, in dato Augustus 1855, aan de Nationale Kerkvergadering te Parijs tot aanknooping van broederlijke gemeenschap.

15° Ter teekening gezonden aan alle de Gemeenten, die door de Regering erkend zijn, een adres aan Z. M. den Koning, ten einde als ééne Kerk erkend te worden.

16° Eene opwekking in de weekbladen geplaatst bij gelegenheid van het heerschen der cholera, om wekelijks een biduur te houden.

17° Ontvangen eene gift van f 25, ingekomen bij den Kerkeraad te Zwolle, ten behoeve van predikantsweduwen en weezen. Deze gift is aan twee predikantsweduwen in Groningen en Friesland overgemaakt.

18° Een kerkelijk zegel laten graveren, en ter beschikking gesteld van Kerkeraden en verdere Kerkbesturen.

19° Een brief ontvangen van de Classis te Schiedam, met verzoek dat in het adres aan Z. M. den Koning om erkenning als Kerk ingevuld worde, dat wij het Kerkelijk Hankboekje van 1840 aangenomen hebben. De Commissie heeft zich hiertoe onbevoegd verklaard.

20° Aanzoek gedaan bij Z. M. den Koning, om audientie te erlangen ten einde het adres te kunnen overhandigen, waarbij gevraagd wordt erkenning der vereenigde Gemeenten als één lichaam of Kerk. Op dit verzoek is geen antwoord ingekomen.

21° Het adres, in het vorig artikel vermeld en onderteekend door honderd vijf en zestig gemeenten, is aan Z. M. den Koning toegezonden in het laatst van December 1856. Hierop is nog geen antwoord ingekomen.

22° Vergunning verleend op begeerte van de Provinciale Kerkvergadering van Noord-Holland, om onderstand te vragen aan de onderscheidene provinciën ten behoeve der armen van de ontbondene gemeenten te Hoorn en te Medemblik.

23° Geantwoord op de vraag van de Provinciale Kerkvergadering van Noord-Holland, of de kinderen, die gedoopt zijn door de Leeraars onder het Kruis, beschouwd moeten worden gelijk de kinderen, die door BEKKER EN FLESCHE zijn gedoopt? dat de Synodale commissie slechts kan verwijzen naar het Verslag van de Synode te Zwolle, in 1854 gehouden, pag. 30 en 31.

24° Goedgekeurd het voorstel van de Classicale Vergadering van Leijden, dato 7 April, ll., dat de Gemeenten des Heeren in ons Vaderland worden uitgenoodigd tot het hou-

den van een biduur voor de aanstaande Synode in den avond van Hemelvaartsdag.

25° Ontvangen een verzoek van J. KRIKKE te Dedemsvaart, dat de Synodale commissie aanwijze, hoe iemand zich moet gedragen bij gelegenheid, dat de censuur onregtvaardig is toegepast? Waarop gewezen is op de bepalingen voor zulke gevallen, in de Kerkordening voorkomende.

26° Gezonden een adres aan Z. M. den Koning, inhoudende verzoek, dat het Z. M. behage eene gunstige dispositie te nemen op het adres, in art. 21 gemeld, en dat deze dispositie mogt worden toegezonden vóór of in het begin van de maand Junij, opdat de commissie in staat gesteld worde aan de Synode mededeeling te doen. Tot hiertoe is geen antwoord op dit verzoek ingekomen.

— In het personeel van de leden der Synodale commissie heeft, sinds hare aanstelling, eene verandering plaats gevonden, daar Ds. P. J. OGGEI., wegens zijn vertrek naar Noord-Amerika, vervangen is door Ds. H. JOFFERS.

— Voorts is ieder jaar overeenkomstig het bepaalde door de Synode van 1854 verslag gegeven van de werkzaamheden aan de aangewezen Provinciale Kerkvergaderingen.

(Was get.) S. VAN VEIZEN,

A. BRUMMELKAMP,

H. JOFFERS.

De Synode keurt de handelingen der commissie goed, heeft het Verslag voor kennisgeving aangenomen — en bedankt dezelve voor hare bemoeijingen.

Art. 35.

Men komt terug op het vierde punt van het Verslag, in het vorig art. genoemd, waarop geen blijk van toenadering is ontvangen van de Vrije Schotsche Kerk. Men verlangt dat de Synodale commissie zoo veel mogelijk, en kan het, zelfs in persoon met de Vrije Schotsche Kerk in correspondentie kome.

Art. 36.

Alsmede op het vijfde punt om het tractement voor Leer-

aars van den Staat te vragen. Het beslotene der Synode van 1854 — zie Verslag, art. 2 der 11de Sessie — blijft in volle kracht.

Art. 37.

Op het zevende punt van dat Verslag komt men terug. Hierover wordt gehandeld en door Ds. NENTJES het volgende voorstel ingediend:

Teruggekomen op een ingekomen antwoord van de Regering bij de Synodale commissie, doet de ondergeteekende het voorstel:

Hij wenscht en bidt de éénheid der Kerk, alsmede de vereeniging van anderen, die een even dierbaar geloof met al de heiligen verkregen hebben, opdat het meer voor de wereld, bijzonder ook in ons Vaderland, blijke, dat die allen, ook in vereeniging der belijdenis, in de openbaarwording in het Maatschappelijke leven één zijn.

Hij deelt in de overtuiging, dat de bekomene vrijheid van Godsdiensdienst en erkenning der gemeenten door de Burgerlijke regering eene hindernis of een slagboom is, waarom velen zich niet met de Kerk vereenigen, en het daarom zelfs niet van hunne roeping achten, zich met haar te moeten vereenigen. Die overtuiging is al meer en meer bij hem bevestigd door persoonlijken omgang met hen, die behooren onder Ds. LEDEBOER, HOKSBERGEN, onder het Kruis, en die nog behooren onder het Hervormd Kerkgenootschap.

Hetgeen hij over vrijheid van Godsdiensdienst en erkenning der gemeenten door de Burgerlijke Regering zou willen zeggen, wordt hoofdzakelijk gevonden in het Verslag der Synode van 1840, pag. 25—33, bijzonder in het daar voorkomende request aan Z. M. den Koning; hetwelk hij met te meer vrijmoedigheid doet, omdat dit, zijns wetens, nog niet door eene andere Synode is herroepen. Hij vindt wel in het Verslag der Synode van 1849, pag. 42, 43, eene nadere aanwijzing omtrent die vrijheid van Godsdiensdienst, enz., en

wel dat de verklaring om haar te verkrijgen niet als kerk of gemeente, of vereenigd ligchaam, maar als individuele personen gedaan is; maar hij meent dat het juist geschied is, om als gemeente, en wel ook slechts Christ. Afgesch. gemeente, gelijk de Regering dit wel uitdrukkelijk bepaald heeft, in de Maatschappij op te treden, en daarom dezelve een bezwaar kan blijven in den zin als het door de Synode van 1840 in boven bedoeld request is te kennen gegeven, om zich bij de kerk te voegen en te vereenigen.

Hierom waagt hij het volgende voorstel te doen: dat de Synode omtrent de bewuste vrijheid van Godsdienst en erkenning der gemeenten, aan den Koning verklare, wat reeds door de Synode van 1840 verklaard is, dat het besluit, dd. 5 Julij 1836, N°. 75, waarop sommige gemeenten toegelaten en erkend zijn, onder den schijn van gunst te bewijzen, eigenlijk de regten der gemeenten kwetst en haar ontnemt wat haar door onze aloude Geloofsbelijdenis verzekerd is. Nimmer toch kan met inachtneming van de Geloofsbelijdenis der Gereformeerde Kerk in Nederland verklaard worden, dat degenen, die met genoemde Belijdenis blijken in te stemmen, om de verwerping van een tegen Gods Woord strijdend Kerkbestuur, als eene nieuwe secte zouden moeten beschouwd worden, hetgeen in dit besluit niet onduidelijk doorstraalt.

En dat men tevens al die stukken, welke bij het vragen en verkrijgen der bewuste vrijheid van Godsdienst en erkenning der gemeenten verkregen zijn, terug zende, dewijl hij in de overtuiging deelt, dat zulks onder den zegen des Heeren krachtig tot eene gewenschte vereeniging en éénheid zou kunnen meêwerken.

Met de bede, dat de Heere en Koning der Kerk de Synode bestrale met Ziju licht, en leide door Zijnen Geest, en uwe harten neige tot alles, wat ware éénheid onder allen, die den Heere vreezen, bevorderen kan.

1840

Uw liefh. Broeder,

1840

(Was get.) J. NENTJES.

V

66

1960

Art. 38.

Men komt ook terug op het 22ste punt van het Verslag derzelfde commissie, waarover door Ds. POSTMA inlichting gevraagd wordt. De commissie, alsmede de afgevaardigden van Noord-Holland en Utrecht geven inlichtingen, waaruit blijkt, dat er wezentlijke behoefte aan bijdragen bestaat.

Art. 39.

De namiddagzitting van den 4^{den} Junij gesloten, na het zingen van het laatste vers van den Avondzang met dankzegging door Ds. S. VAN VELZEN.

1961

1962

1963

1964

Vijfde Sessie.

Vrijdagmorgen, den 5^{den} Junij.

Art. 40.

Na het zingen van Ps. 119 : 17 opent Ds. BARTELS met gebed de vijfde Sessie der Vergadering.

Art. 41.

De Notulen van de 3de en 4de Sessie van den 4^{den} Junij gelezen, en met de noodige veranderingen goedgekeurd, behalve art. 37, hetwelk het geheele voorstel van Ds. NENTJES moet opnemen, waartegen de Vergadering zich behoorlijk denkt te verklaren. Om daartoe een voorstel te doen, wordt eene commissie benoemd, nl. DD. VAN VELZEN, C. G. DE MOEN en F. A. KOK. Er wordt besloten het antwoord, als de commissie het gereed heeft, en het door de Synode goedgekeurd is, hier te laten volgen.

Het stuk tot antwoord op het voorstel van Ds. NENTJES, zie art. 37, in eene latere zitting goedgekeurd, luidt als volgt:

Naar aanleiding van het voorstel van Ds. J. NENTJES, met opzigt tot de erkenning der gemeenten op onderscheidene plaatsen door de Burgerlijke Overheid, maakt de Vergadering van deze gelegenheid gebruik, om haar gevoelen over de bedoelde erkenning te openbaren. Zij wenscht, dat hierdoor de bezwaren, die bij dezen of genen het gemoed drukken, weggenomen worden; de verschillen, die reeds zoo langen tijd velen wegens de vrijheid van Godsdienst ver-

deeld hebben, ophouden zullen, en de vereeniging onder hen, die den Heere vreezen, zal bevorderd worden.

Het zal niet noodig zijn, te bewijzen, dat de vrijheid van Godsdienst een voorregt is, dat op zeer hoogen prijs geschat moet worden. Slechts herinneren wij, dat zij bevorderlijk is aan den vrijen loop van het Evangelie en uitbreiding van Gods Koningrijk, terwijl vele vervolgingen en verdrukkingen, waaraan, zonder deze vrijheid, de Godvreezenden zijn blootgesteld, daardoor ontgaan worden.

Ook moeten de voordeelen, die aan de erkenning der gemeenten door de Burgerlijke Overheid verbonden zijn, niet gering geacht worden. De vrijstelling der leeraars van de schutterlijke diensten, en der studenten in de Godgeleerdheid van de militie, de bescherming der gemeenten en de handhaving van hare regten door de Regering, de vrijdom van grondlasten voor kerkgebouwen en pastoriën zijn voordeelen, die zonder deze erkenning niet konden verkregen worden; terwijl thans daarenboven de Gemeenten in de gelegenheid zijn hare aanspraak te doen gelden, om overeenkomstig de wetten des lands, als Kerk erkend te worden.

Deze voorregten, wij stemmen het toe, zouden nogtans al te duur gekocht zijn, indien de gemeenten, om ze te verkrijgen, iets gedaan hadden, dat haar van den Heere verboden wordt; maar ten onregte worden aan de gemeenten wegens haar gedrag in deze zaak verwijtingen toegevoegd.

Zij hebben zich onderdanig betoond aan de Regering, dat op zich zelf beschouwd, niet in strijd is, maar overeenkomt met Gods Woord, hetgeen ons leert; dat men aan alle menschelijke ordeningen onderdanig moet zijn om des Heeren wil. Zeker kan deze onderdanigheid alleen betrokken worden tot de dingen, die niet tegen de bevelen des Heeren indruisschen. Dezen hoofdregel echter hebben de Gemeenten, toen zij vrijheid van Godsdienst verkregen, niet uit het oog verloren. Men bedenke slechts wat door de gemeenten verrigt is, toen zij, volgens het besluit des Konings, Willem I, van den 5^{den} Julij 1836, dat nader geïnterpreteerd

is door het besluit des Konings, Willem II, van den 9^{den} Januarij 1841, als gemeenten erkend zijn.

Bij een schriftelijk en individueel onderteevend adres hebben zij verklaard, dat zij verlangden als Christelijke Afscheidene gemeenten toegelaten en erkend te worden.

Toen deze verklaring gedaan werd, heeft echter geene enkele gemeente zich vooraf kerkelijk ontbonden. Integendeel, niettegenstaande zij wegens de uitoefening der Godsdienst beboet werden, of aan vervolging bloot stonden, altoos zijn zij, waar zij niet door geweld verhinderd werden, voortgegaan zich als gemeenten te openbaren. Nergens hebben zij hare Ouderlingen of Diakenen ontslagen, noch opgehouden de bijeenkomsten waar te nemen; zoodat zij bewezen hebben, dat zij met het verzoek om toelating en erkenning alleen op de burgerlijke maatschappij het oog hadden, en nooit bedoelden haar bestaan als gemeenten des Heeren van het goedvinden der aardsche Overheid afhankelijk te maken.

In de bedoelde besluiten der Hooge Regering waren eenige bepalingen vervat, die wij hier laten volgen:

a. De reglementen en kerkelijke organisatie moesten overgelegd worden.

Hierbij hebben alle gemeenten getoond, dat zij in waarheid de voortzetting zijn der oude Gereformeerde Kerk in ons land, dewijl zij verklaard hebben, dat de formulieren van eenigheid der Gereformeerde Kerk de uitdrukking zijn van haar geloof, en dat haar bestaan als Gemeenten geheel afhankelijk is van het vasthouden aan deze formulieren; terwijl dan ook de overgelegde reglementen en bepalingen betreffende de kerkelijke organisatie met zorgvuldigheid zoo ingerigt zijn, dat, zooveel slechts in de toenmalige omstandigheden mogelijk was, het eigenaardige der Gemeenten als de ware Gereformeerde gemeenten in het licht gesteld is.

b. Een certificaat moest overgelegd worden van het Hoofd van het Plaatselijk bestuur, dat het Kerkgebouw der gemeente tot uitoefening der godsdienst geschikt was.

“ Hierop zal in het belang der goede orde door niemand eenige aanmerking gemaakt kunnen worden.

c. Eene verklaring moest gedaan worden, „dat de gemeenten in de kosten van hare Eeredienst en de verzorging van hare behoeftigen buiten bezwaar van het Rijk zouden voorzien.”

Deze verklaring kan geen bezwaar opleveren voor hen, die oordeelen, dat de Kerk nooit van den Staat onderstand moet vragen. Oordeelt men echter, dat het aan de Kerk betaamt den Staat te bepalen bij zijne verplichting, om de Kerk te ondersteunen, de gezegde verklaring verhindert dit niet. De gemeenten betuigden daardoor slechts hare bereidwilligheid om uit de middelen, die de Heere haar zelve verleent, de kosten en behoeften te bestrijden, die, gelijk allen toestemmen, in de eerste plaats door de Kerk bestreden moeten worden; en werd hierbij te kennen gegeven, dat dit zonder bezwaar van het Rijk zou geschieden, werd zoo gesproken, omdat hiervan de vrijheid van Godsdienst afhankelijk gemaakt werd, dan toch zal wel niemand beweren, ofschoon ook de gemeenten, in vergelijking van andere genootschappen, met partijdigheid behandeld werden, dat zij, terwijl onze vaders zich vele opofferingen getroost, en zeer groote aanbiedingen gedaan hebben, om Godsdienstvrijheid te bekomen, zich liever de vervolging en verhindering in de Godsdienst oefening hadden moeten getroosten, dan van hare zijde af te zien van eene ondersteuning, die alleen op geld betrekking heeft, en die de Kerk eenwen lang heeft ontbeerd, toen zij nogtans op de uitnemendste wijze zich in de wereld openbaarde.

d. De verklaring moest gegeven worden, „dat de gemeenten nimmer eenige aanspraak zouden maken op de bezittingen, inkomsten en regten van het Hervormd Kerkgenootschap of van eenige andere Godsdienstige gezindheid, en aan de wetten van den Staat zouden gehoorzamen.”

Het laatste gedeelte van deze verklaring, de gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat, kan weder geen bezwaar op-

leveren , waanneer men bedenkt , dat door deze gehoorzaamheid niets anders , in een' gezonden zin , kan verstaan worden dan hetgeen , waartoe ieder burger verplicht is . Wat echter het nimmer maken van aanspraak betreft , waarvan dit artikel spreekt , vele aanmerkingen zijn hierover vernomen , en hebben de gemeenten groote afkeuring moeten hooren , dat zij deze verklaring hebben afgelegd ; onzes inziens zonder genoegzame reden . Het artikel spreekt van bezittingen , inkomsten en regten van het Hervormd Kerkgenootschap , of van eenige andere Godsdienstige gezindheid . In één adem wordt dus zoowel van iedere andere Godsdienstige gezindheid als van het Hervormd Kerkgenootschap gesproken . Heeft echter eenige andere Godsdienstige gezindheid bezittingen , inkomsten en regten , welk eerlijk mensch zal daarop aanspraak maken ! maar dan ook , heeft het Hervormde Kerkgenootschap bezittingen , inkomsten en regten , welk eerlijk mensch , en veel meer , welke gemeente des Heeren zou iets willen doen , wat slechts den schijn geeft , dat daarop aanspraak gemaakt wordt ! Wanneer daarentegen eenige gezindheid of het Hervormde Kerkgenootschap zich iets heeft toegeëigend , dat niet met regt in bezit gehouden wordt , dan is dit niet het eigendom van die gezindheid of van dat genootschap , maar van hem , die bewijzen kan , dat het zijn wettig eigendom is ; en de regterlijke magt bestaat om een ieder bij zijn wettig eigendom te beschermen . Naar ons oordeel heeft dan ook de bedoelde verklaring nooit eenigen waarborg aan het Hervormd Kerkgenootschap of eenige andere Godsdienstige gezindheid gegeven . De vordering , dat zij , die als eene gemeente in den Staat wenschen erkend te worden , de gezegde verklaring moesten afleggen , geeft echter aanleiding om te vragen : heeft het Hervormd of eenig ander Kerkgenootschap zich iets toegeëigend , dat aan hetzelfde betwist kan worden , of hebben zij , die van het Hervormde Kerkgenootschap zijn afgescheiden , zich zoo gedragen , dat men niet tevreden met de wetten en regterlijke magt , waaraan alle inwoners van Nederland onderworpen zijn , van hen buitengewone maatre-

gelen moest vorderen, opdat anderen niet in het bezit van hun wettig eigendom bedreigd zouden worden? Het laatste werpt zeker een blaam op de gemeente, dien zij niet verdiend hebben. Men heeft niet geschroomd althans het te doen voorkomen, alsof zij zich verdacht gemaakt hadden. Zij zelve echter hebben zich daaraan niet gestoord. In eenvoudigheid verklaarden zij, hetgeen geëischt werd; en deze verklaring hield in, dat zij niets van eenig Kerkgenootschap begeerden wat haar niet naar regt toekomt.

In het bovengenoemde wordt dus niets gevonden, waarover de gemeenten, om in de maatschappij erkend en toegelaten te worden, bezwaar behoeften te maken.

Men heeft nogtans gezegd, dat de Staat met zijne erkenning der gemeenten, deze als nieuwe secten heeft doen voorkomen. Wij antwoorden: indien men, niettegenstaande de duidelijke verklaringen, en zoo vele bewijzen als door de gemeenten geleverd zijn, ze toch als nieuwe secten heeft trachten voor te stellen, zoo ligt de schuld niet bij de gemeenten, en behoeven zij zich om die voorstelling niet te bekreunen.

Zegt men, dat de gemeenten geen afstand hadden moeten doen van de goederen en regten, die aan de Gereformeerde Kerk toekomen, wij antwoorden: dat geen afstand gedaan is van de goederen en regten van de Gereformeerde Kerk, maar dat alleen verklaard is, nimmer eenige aanspraak te zullen maken op de bezittingen, inkomsten en regten van het Hervormd Kerkgenootschap, of eenige andere Godsdienstige gezindheid; welke verklaring, wordt zij opgevat, zoo als zij letterlijk luidt, niets inhoudt, gelijk wij meenen aangetoond te hebben, waarover de gemeenten zich behoeven te bezwaren.

Aan de bedenkingen derhalve, die, ten gevolge van deze afgelegde verklaring, tegen de gemeenten gemaakt zijn, ontbreekt alle grond. Is iemand daarvan nog niet overtuigd, dan herinneren wij, dat volgens een later Koninklijk besluit, de bepaling zelve om deze verklaring te doen, geheel

is opgeheven. In het besluit van Z. M. den Koning, WILHELM III, van den 17^{den} October 1852, is overwogen, „dat de voorwaarden onder litt. *c* en *d* van het Koninklijk besluit van den 9^{den} Januarij 1841 (Staatsblad, N° 2) opgelegd aan de afgescheidenen van het Hervormd Kerkgenootschap, welke zich als eene Christelijke Afgescheidene gemeente zouden verlangen te vestigen, geheel overbodig zijn te achten, naardien met opzigt tot laatstbedoelde bepaling in het bijzonder, het niet afleggen van zoodanige verklaring, geene de minste inbreuk kan maken op de regten, welke het Hervormd of eenig ander Kerkgenootschap, krachtens welken titel ook, bezit.” Hierom heeft Z. M. besloten, „dat de bepalingen onder litt. *c* en *d* van het Koninklijk besluit van den 9^{den} Januarij 1841 (Staatsblad, N° 2) voorkomen- de, worden ingetrokken.”

Nog heeft men beweerd, dat de gemeenten zich niet onder den naam van Christelijke Afgescheidenen hadden moeten laten erkennen. Hierop merken wij aan, dat, ofschoon het te betreuren is, dat de gemeenten niet met elkander geraadpleegd hebben, alvorens zij aan de Hooge Regering voorstelden, haar onder dien naam te erkennen, evenwel mag het aannemen van dien naam niet tot eene oorzaak van twist en verdeeldheid gemaakt worden. De gezegde naam werd aangenomen, om bij de toelating en erkenning in de Burgerlijke Maatschappij van het thans bestaande Hervormd Kerkgenootschap onderscheiden te worden. Denzelfden naam te dragen met hen, van wie wij gescheiden waren, zou zeker verwarring veroorzaakt hebben. Onze tegenstanders te dwingen dien naam af te leggen, kon aan niemand in de gedachten komen. Moesten wij dan waarlijk van hen gescheiden zijn, dan moesten wij ook eenen anderen naam dragen. En ofschoon het wenschelijk schijnt, dat ook bij den nieuwen naam het woord Gereformeerd was behouden gebleven, niet slechts wanneer wij, zonder eenige betrekking tot den Staat werkzaam zijn, maar tevens zoo dikwerf wij met den Staat in aanraking komen, toch is de bedoelde naam op

zich zelve niet af te keuren. Hij drukt eigenaardig onzen toestand uit tegenover andere genootschappen, en zoo dikwerf de Heere eene hervorming bewerkt, heeft Hij zijne Kerk onder eenen nieuwen naam doen voortreden.

Eindelijk, men heeft gezegd, dat wij den Heere CHRISTUS als Koning der Kerk verloochend hebben. Aan deze groote beschuldiging ontbreekt echter alle bewijs. Het tegendeel wordt zelfs openbaar uit de leer, die wij als de uitdrukking van ons geloof bij de toelating in de maatschappij beleden hebben, en uit de volstandigheid der gemeenten onder de vervolgingen tot hare erkenning toe.

Uit al het bovenstaande blijkt derhalve, dat de gemeenten, die de vrijheid van Godsdienst verkregen hebben, in geen opzigt iets gedaan hebben, waarom zij wegens het verkrijgen en het bezit van dit voorregt kunnen gelaakt worden. Hoort men evenwel soms den wensch uiten, dat de gemeenten aan de Hooge Regering de stukken zullen teruggeven, die op de erkenning en toelating der gemeenten in den Staat betrekking hebben, of dat, gelijk anderen het uitdrukken, de vrijheid zal teruggegeven worden, zoo moeten wij niet alleen verklaren, dat er geene reden bestaat voor zoodanige teruggave, maar dat het ongerijmd zou zijn, wanneer men te kennen gaf iets terug te geven, dat door allen erkend wordt een groot voorregt te zijn, en zonder bezwarende bepaling genoten wordt.

Sommigen denken, dat door zoodanige teruggave velen zouden worden gewonnen, inzonderheid zij, die zich noemen Gereformeerden onder het Kruis. Wij kunnen echter niet denken, dat de bedoelde maatregel die uitwerking zou hebben. Zij toch, die zich Gereformeerden onder het Kruis noemen, zijn oorspronkelijk niet ten gevolge van de bekomen vrijheid van ons verwijderd, maar hebben zich afgezonderd, toen de Synode te Utrecht in 1837 gehouden was, en aldaar eenige bepalingen waren aangenomen, waarmede zij niet instemden. Terwijl er derhalve zelfs weinig hoop is, om hen door het voorgestelde middel te winnen, zouden

zoovele gemeenten, die door den Staat erkend zijn, aan moeiten, verwarring en twistingen worden overgegeven. Zelfs zouden de gemeenten eene onwaardige vertooning maken, de band tusschen de Kerk en den Staat zou weder geheel verbroken worden, en velen zouden aanleiding krijgen de Kerk van beginselloosheid te verdenken, die vroeger den Heere voor de verkregene vrijheid heeft gedankt, en thans, terwijl haar geene schuld is aangetoond, toch door zoodanige terug-gave eene belijdenis zou doen van schuld, die niet bestaat.

50 Het betaamt daarom integendeel aan de gemeenten van de bekomene vrijheid een dankbaar gebruik te maken. En hoe-wel nog aan de weêr geopenbaarde Kerk in ons land in vele opzichten wordt onthouden waarop zij aanspraak heeft, reeds heeft de Heere veel geschonken. Koning WILLEM III heeft onderscheidene bewijzen gegeven, dat hem de Godsdienstige belangen zijner onderdanen ter harte gaan. Ons oog zij echter niet op hem, maar op den Koning der Koningen, die het hart van onzen aardsehen Koning in Zijne hand heeft, en niet beschaamd laat worden die Hem verwachten!

22.

an.

(Was get.)

S. VAN VELZEN,
F. A. KOK,
C. G. DE MOEN.

guirabag.

Art. 42.

Nog wordt door de Synodale commissie ingediend eene circulaire, behelzende eene algemeene uitnoodiging om de Evangelische Duitsche Kerkendag te Stuttgart bij te wonen.

12 Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

Art. 43.

De Penningmeester der Synodale commissie, J. VAN ANDEL, doet verslag en geeft zijne nota over, bedragende f61.43 — welke is goedgekeurd.

13.

Art. 44.

14 Er wordt weder eene Synodale commissie benoemd, overeenkomstig art. 5 en 6 der 14de sessie van de Synode van 1854, waartoe gekozen zijn DD. S. VAN VELZEN, A. BRUM-

MELKAMP en H. JOFFERS; secundi H. DE COCK, J. VAN ANDEL en J. H. DONNER. De secundi volgen naar de volgorde, waarin hier de namen voorkomen. Broeder VAN ANDEL wordt verkozen tot Penningmeester der Synodale commissie.

Art. 45.

De lastbrief voor de Synodale commissie wordt gelezen, zoo als die voorkomt in het Synodale Verslag van 1854, art. 6 der 14de sessie, pag. 46—48. Die lastbrief wordt aangenomen zonder eenige wijziging. Aan de provinciën Noord-Brabant, Zeeland en Groningen zal in deze volgorde jaarlijks verslag van hare handelingen gegeven worden.

Art. 46.

Ds. BRUMMELKAMP geeft verslag van zijn schrijven aan Ds. H. J. BUDDING, ingevolge art. 14 der 24ste sessie van het Verslag der Synode van 1854, doch het heeft bij Ds. BUDDING niet tot het gewenschte einde geleid.

De Vergadering is over het volvoerde voldaan.

Art. 47.

Ds. S. O. Los leest den brief, gezonden aan Ds. L. G. C. LEDEBOER; daarna wordt het antwoord van Ds. LEDEBOER gelezen, maar deze bemoeijng heeft bij ZEW. ook geenszins het gewenschte einde gehad.

Ook over het verrigte door Ds. Los is de Vergadering voldaan.

Art. 48.

Ingevolge de vorige rapporten neemt de Praeses terstond het 43ste artikel van de circulaire in behandeling, waarin gevraagd wordt, om Ds. LEDEBOER en BUDDING af te zetten van hunne bediening.

Hierop wordt door den Praeses dit voorstel gedaan:

De Synode verklaart nu bepaald, dat deze twee broeders van nu af aan gerekend worden buiten onze kerkgemeenschap te staan, naardien zij zich zelve daaraan onttrokken hebben; op alle broederlijke aanzoeken blijven weigeren tot ons terug te keeren, en daarenboven zich zelve beschouwen buiten onze kerkgemeenschap te zijn. [

Dit voorstel wordt veelzijdig besproken; maar de discussiën worden afgebroken en tot de volgende zitting uitgesteld, omdat de tijd van deze verstreken is.

Art. 49.

De zitting wordt gesloten met te zingen Ps. 97 : 6, en dankzegging door den broeder Ouderling H. HETTEMA.

Zesde Sessie.

Vrijdagnamiddag, den 5^{den} Junij.

Art. 50.

Deze zitting is geopend met gebed door den Ouderling D. B. VAN DER MEULEN, na gezongen te hebben Ps. 25 : 10.

Art. 51.

Om op Zondag den Leeraars zooveel mogelijk gelegenheid te geven, in de nabijheid of in hunne eigene plaatsen te prediken, wordt vastgesteld des Zaturdagsnamiddags geene zitting te houden, en elken Maandagvoormiddag ten 10 ure aan te vangen.

Art. 52.

Het voorstel van art. 48 wordt nader in overweging genomen. Nog wordt een voorstel over die zaak ingediend door Ds. STEKETÉE.

Deze voorstellen worden in stemming gebragt, en dat van den Praeses wordt onveranderd aangenomen.

Art. 53.

Art. 2 der circulaire, inhoudende, dat de Synode verdere pogingen aanwende tot vereeniging met hen, die zich noemen onder het kruis, wordt door de afgevaardigden uit Groningen nader toegelicht, naardien het uit die provincie was opgezonden. Doch na gehoudene discussiën blijft men bij het beslotene in de Synode van 1854, zie pag. 29, 32 en 33 van het verslag.

Art. 54.

Volgens art. 3 der circulaire wordt verlangd, dat de Synode aanwijze, op welken grond en in welken

vorm Catechiseermeesters, Krankbezoekers, of andere behulpzels in de gemeenten mogen worden aangesteld, en dat onkerkelijke personen of predikers niet toegelaten worden te prediken. Het eerste deel was ingediend door Groningen; het tweede door de provincie Friesland, en wordt door de betrekkelijke deputaten toegelicht.

Het eerste deel wordt eerst overwogen. De vergadering antwoordt met art. 55 der Synode van Dordt, anno 1574; en dat onder het toezigt en bestuur van den Kerkeraad de lidmaten hunne gaven kunnen besteden; maar aan vormelijke aanstelling van wege de Synode voor genoemde personen niet kan gedacht worden.

Art. 55.

Nu gaat men over tot het tweede deel. Onderscheidene voorstellen worden voorgedragen en breed besproken; doch eindelijk neemt de Vergadering het volgende besluit:

De Synode oordeelt, dat niemand toegelaten mag worden te prediken, zonder voorafgaande wettige beroeping, overeenkomstig art. 3 der Kerkordening van Dordrecht. Zij vermaant tevens alle Opzieners naauwkeurig toe te zien, dat niet voor de gemeente iemand, van elders komende, optrede, van wien zij niet de overtuiging hebben, dat hij met ons geheel in de leer der Kerk vereenigd is, en tot eene Kerk behoort, die de gemeenschap met de Kerk, door den Heere in dit land geopenbaard, toont te onderhouden. Ook hebben de Kerkeraden naauwkeurig toe te zien, dat de Ouderlingen of leden der gemeente, die in sommige gemeenten voorgaan om dezelve te stichten, zich in het voorgaan niet gedragen, alsof zij gezondene dienstknechten des Heeren waren.

Art. 56.

De zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 134: 2 en dankzegging door den Ouderling ENSING.

Zevende Sessie.*Zaterdagvoormiddag, den 6den Junij.*

~~zitting~~ Art. 57.

Deze zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 87: 1, en gebed door den Ouderling J. NEJLAND.

Art. 58.

De notulen van den vorigen dag worden gelezen, en met eenige veranderingen goedgekeurd.

Art. 59.

Art. 4 der circulaire, inhoudende het verzoek, dat de Synode aanwijze, wat men voor bloedschandige huwelijken moet houden; en wanneer de Synode weder conform het verslag van 1849 en 1854 besluit, zonde het verlangen zijn, zoo mogelijk, duidelijker bewijzen uit het Woord des Heeren bij te brengen, wordt in behandeling gebracht. Alsmede het voorbeeld, in de circulaire bijgebracht, of iemand met de zuster zijner overledene vrouw in het huwelijk mag treden, en of het ook onderscheid maakt, dat deze eene half-zuster is.

~~De~~ De broeders van Overijssel geven eenige toelichting, waarom door hunne provincie deze vraag hier gebracht wordt.

De Vergadering houdt hierover eene ernstige en lange deliberatie, en komt tot het volgende besluit:

~~De~~ De Synode blijft bij hetgeen hierover is besloten in de Synode van 1854. Zie het Verslag, bladz. 68, art. 5b. — Het huwelijk tusschen Neef en Nicht oordeelt de Vergadering niet te behooren onder de verbodene graden van bloedverwantschap, zoo als uit Lev. 18 kan blijken.

Art. 60.

Deze zitting gesloten door den Ouderling J. BOSCH, na het zingen van Ps. 72: 11.

Achtste Sessie.*Mandagvoormiddag, den 8sten Junij.*

Art. 61.

Na gezongen te hebben Ps. 89 : 8 wordt de Vergadering geopend met gebed door Ds. C. G. DE MOEN.

Art. 62.

De notulen van de vorige zitting gelezen en met eenige andere verandering goedgekeurd.

Art. 63.

Aan den afgevaardigde, Ouderling W. VAN DER KOLK, wordt om redenen op zijn verzoek toegestaan, om deze Vergadering te verlaten.

Art. 64.

Er wordt door de afgevaardigden van Noord-Brabant gevraagd, of de huwelijken kerkelijk moeten ingezegend worden. Hierop wordt geantwoord met art. 36 der Synode van 1836, dat het betamelijk en noodzakelijk is, om in zulk eene hoogst gewigtige zaak niet dan met den Heere, onder aanroeping Zijns Heiligen Naams, naar Zijn Woord te beginnen; weshalve besloten wordt, om in elke gemeente dit oordeel der Synode bekend te maken, en de gemeente te vermanen, om ook vooral in deze zaak zich te onderwerpen aan de goddelijke vermaning: „Kent den Heere in al uwe wegen, en Hij zal uwe paden regt maken.”

Art. 65.

Nog wordt gevraagd, of men gemengde huwelijken mag inzeggen, nl. waarvan de een geen lid der gemeente is. Het antwoord, dezer Vergadering is hetzelfde als in 1849, hoofdst. 9, over het huwelijk besloten is. De Vergadering ziet in den tegenwoordigen toestand der Kerk groote moeilijkheid in deze zaak, waarom zij met verwijzing naar het Kerkelijk Handboekje, aan elken Kerkeraad aanbeveelt, hierin met omzigtigheid te handelen.

Art. 66.

Artt. 5—9, 18 en 45 der circulaire worden in behandeling genomen.

19 Dewijl deze zaak de leer betreft, en daarom als zeer gewichtig moet beschouwd worden, bidt de Praeses vooraf nog om des Geestes leiding.

De Praeses verzoekt, dat een iegelijk hierover zijne gedachten in het midden brenge; maar dewijl de tijd der voormiddagzitting verstreken is, wordt de zaak verschoven tot de namiddagzitting.

Art. 67.

Ds. DONNER sluit met dankzegging, na het zingen van het 4de vers van den Morgen zang, de voormiddagzitting.

 Middag zitting

Negende Sessie.

Maandagnamiddag, den 8sten Junij.

119

Art. 68.

De namiddagzitting wordt geopend met het zingen van Ps. 119:16, en gebed door Ds. H. A. DE Vos.

Art. 69.

De behandeling van de artikelen der circulaire, genoemd in art. 66 der voormiddagzitting, is thans voortgezet. De broeders van Z.-Holland geven inlichting, waarom hunne provincie artt. 5—9 tot de Synode gebragt heeft, zijnde met artt. 18 en 45 van den navolgenden inhoud:

Dat de Synode bepale, dat het verbond der werken niet ontkend, maar geleerd worde, —

dat geene algemeene verzoening in onze Kerk geleerd worde, —

dat ééne Kerk geleerd, en dezelve als in- en uitwendig beschouwd worde, —

dat de kennis der zonde uit de wet zij, en niet uit het Evangelie, en —

dat de wet ook als een regel van dankbaarheid gepredikt worde;

dat de Synode mogt goedvinden in het gedrukte Verslag van hare kerkelijke handelingen de Kerk opmerkzaam te maken op Hoofdst

2, art. 5 en Hoofdst. 3 en 4, art. 8 en 9 der Dordsche leerregels, om in de prediking en het schrijven over het geloof zich ook daarnaar te gedragen; en dat zij verklare, of er onderscheid is tusschen de aanbieding van CHRISTUS en Evangelieprediking of de verkondiging van CHRISTUS.

Hierop verklaart de Synode, dat de Formulieren van Eenigheid duidelijk genoeg bevatten:

Dat er eene ingeschapene kennis van God in den mensch is; —

Dat het verbond der werken eveneens door dezelve geleerd wordt; —

Dat ze de algemeene verzoening verwerpen; —

Dat ze de Kerk als in- en uitwendig voorstellen;

Dat ze leeren, dat uit de wet de kennis der zonde en ellende is, en tevens de wet moet geleerd en gepredikt worden als een regel der dankbaarheid; en dat het niemand vrij staat zich hieromtrent twijfelachtig te openbaren.

Art. 70.

De afgevaardigden uit Overijssel geven inlichting over art. 18 der circulaire, en art. 45 komt hierbij te gelijk in behandeling, waarover de afgevaardigden van Noord-Holland inlichting geven.

Breedvoerig wordt hierover gediscussieerd, en de broeders brengen hun gevoelen uit. Hierop stelt de Praeses voor, en neemt de Vergadering dit besluit:

Naar aanleiding van artt. 18 en 45 is veel gesproken, en eindelijk gebleken, dat twee uitersten, die zich buiten de Vergadering in de Kerk hadden geopenbaard, tot die vragen aanleiding gegeven hebben; nl. de een durft CHRISTUS niet bekend maken, voor dat er verslagenheid is, en de ander meent, dat men CHRISTUS moet verkondigen aan allen, als Hij is voor u gekomen en gestorven. De Synode keurt beide af, en verwijst naar de Dordsche Leerregels.

Art. 71.

De commissie, benoemd voor het inzien der brieven, meldt,

dat broeder AKKERBOOM van Edam zich op de Synode heeft beroepen, die zich bereid verklaart in persoon te komen, indien de Vergadering dit verlangt en hem wil hooren.

Hierop is het besluit dezer Vergadering hem niet te laten komen, dan op goetvinden van eene daartoe te benoemen commissie, die de zaak met de Gedeputeerden van N.-Holland zal onderzoeken, echter met dien verstande, dat dezelve in deze Vergadering verder zal behandeld worden.

De commissie tot deze zaak bestaat uit DD. B. DE BELJ, J. H. DONNER en D. POSTMA.

Art. 72.

Wordt der Vergadering door dezelfde commissie medege-
deeld de inhoud der ingekomene brieven.

Art. 73.

Deze zitting gesloten met het zingen van Ps. 103 : 9, en dankzegging door den Ouderling J. MEENGs.

Tiende Sessie.

Dingsdagvoormiddag, den 9^{den} Junij.

Art. 74.

Deze voormiddagzitting geopend met te zingen Ps. 89 : 7, en gebed door den Ouderling B. GROOT-NIBBELING.

Art. 75.

De notulen van den 8^{en} dezer gelezen en met eenige verandering goedgekeurd.

Art. 76.

De commissie, benoemd door de laatste vergadering van Curatoren, bestaande uit DD. W. A. KOK, D. POSTMA en E. SMIT, doet bij monde van laatstgenoemde verslag van hetgeen de Curatoren noodig geoordeeld hebben, in de Synode ter tafel te brengen, en leest daartoe artt. 17, 18, 24, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 73, 77 en 82 uit de notulen van de Handelingen der Curatoren, in Mei j.l., en wordt door de vergadering besloten, deze zaken te gelijk met de artikelen der circulaire, die daartoe in betrekking staan, in behandeling te nemen.

Art. 77.

Wordt in behandeling genomen art. 33 der circulaire, dat de Synode zorge, dat de Theol. School van Kampen niet anders dan om gewigtige redenen naar elders verplaatst worde, doch nimmer naar Amsterdam wegens de vele kosten en de groote zedeloosheid aldaar, in verband met artt. 18 en 24 van het verslag der vergadering van Curatoren, wier voorname inhoud is de beoordeeling over de plaats der Theologische School, ingevolge een brief van den Kerkeraad der gemeente Amsterdam, aan die vergadering gerigt.

Na het ongunstige van Kampen volgens advies der Docenten gehoord, en het gewaagde van de verplaatsing der school overwogen te hebben, werd de vraag geopperd, of men al of niet de Synode zou adviseren tot verplaatsing derzelve. De eene helft der Curatoren oordeelde voor, de andere helft TEGEN die verplaatsing te adviseren, gelijk ook twee der Docenten voor en twee TEGEN hadden geadviseerd.

Friesland's afgevaardigden geven inlichting, waarom hunne provincie zulks in last gegeven heeft.

Hierop wordt een brief van den Kerkeraad der gemeente te Amsterdam gelezen, inhoudende het oordeel, dat de Theol. School te Amsterdam beter geplaatst zoude zijn, dan elders: 1° om hare ligging; 2° om den maatschappelijken omgang voor de studenten; 3° omdat te Amsterdam eene bibliotheek ten gebruike voor het publiek bestaat. Genoemde Kerkeraad biedt het tot nu toe gebruikte Kerkgebouw ten dienste der school aan, en zoekt de bedenkingen tegen de meerdere kosten van de vestiging der Theol. School aldaar weg te nemen.

De Docenten adviseren zeer verschillend.

Gelezen een verzoekschrift, door 16 studenten geteekend, die om betere ontwikkeling en beschaving en meer andere redenen verzoeken, de Theol. School van Kampen te verplaatsen.

11 Over deze zaak wordt breed gediscussieerd, en alles van alle zijden besproken. De tijd der zitting verstreken zijnde, wordt de discussie afgebroken en uitgesteld tot de namiddag-zitting.

Art. 78.

12 Intusschen is door Ds. VAN VELZEN eene Ministeriële missive gelezen, waarop men later zal terugkomen.

Art. 79.

Deze zitting is gesloten met dankzegging door Ds. J. BAVINCK, nadat gezongen was Ps. 2 : 7.

Elfde Sessie.

Dingsdagnamiddag, den 9den Junij.

Art. 80.

Deze zitting geopend met het zingen van Ps. 86 : 6, en gebed door den Ouderling A. KWINT.

Art. 81.

13 De stemmen worden uitgebragt over hetgeen in art. 77 overwogen is, en wordt besloten de Theol. School voor als nog te Kampen te laten, maar dewijl de vergadering van oordeel is, dat de tijd der verplaatsing welligt eenmaal komen zal, wordt aan Curatoren en Docenten aanbevolen, om uit te zien en te onderzoeken naar eene plaats, welke voor hare vestiging door hen beter geschikt wordt geoordeeld, om hierna de Synode met advies te kunnen dienen.

Art. 82.

14 Wordt behandeld art. 35 der circulaire, inhoudende voorstel, om vermeerdering van het personeel der Docenten uit Kerkelijke personen, vooral voor het middelbaar onderwijs, en om verhooging van hunne tractementen; in verband met art. 60 van het verslag der laatste vergadering van Curatoren, hetwelk ook inhoudt een voorstel aan de Synode tot verhooging van het tractement der Docenten, ieder met f 300, ter tegemoetkoming in de huishuur,

naardien zij zich zelven van woningen moeten voorzien.

De afgevaardigden van N. Holland en Utrecht geven hieromtrent inlichting,

Aangaande het eerste lid, om een Docent aan de Theol. School, die het middelbaar onderwijs op zich neemt, aan te stellen, oordeelt de vergadering hierin niet te kunnen treden, dewijl de Docenten zulks niet vragen, maar er tegen adviseren.

Het tweede lid, de verhooging van het tractement der Docenten, voor ieder met ƒ 300, wordt nu behandeld, nadat de Praeses, allen die niet tot de Vergadering behoorden, behalve de aanwezige predikanten en ouderlingen, verzocht had zich te verwijderen. Ook hebben op verzoek van den Praeses de Docenten zich naar buiten gegeven.

Hiertoe betrekkelijk wordt door den Penningmeester der Curatoren, Ds. POSTMA, verslag gedaan aangaande den staat der kas, alsmede door den broeder J. VAN ANDEL, aangaande het bij uitersten wil door JAN ANYSE DE BOER, van den 6 December 1855, overleden te Strijen, aan de Theologische School vermaakte, waarover de vergadering zich zeer verblijdt, en wenscht, dat het veel navolging mag vinden. Deze zaak wordt zeer breedvoerig besproken, en de Vergadering besluit, nadat er over gesproken was, of men het maximum op Eén- Twee- of Driehonderd gulden zou stellen, dat jaarlijks, indien de kas toereikend is, aan elk der Docenten eene toelage zal worden toegelegd, waarvan het maximum ƒ 200 zal zijn, ter tegemoetkoming in de huishuur. Omtrent de bovengenoemde vermaakte gelden aan de Theologische School, besluit de Synode, dat de Curatoren daarover op de voor de school voordeeligste wijze zullen beschikken.

Art. 83.

De afgevaardigde ouderlingen van Zeeland vragen te mogen vertrekken, naardien hunne secundi heden avond, zoo de Heere wil, zullen aankomen, hetwelk de Vergadering vergunt.

Art. 84.

In behandeling genomen art. 61 van het Verslag der laatste Vergadering van Curatoren, in verband met art. 40 der circulaire, voorstellende, dat de Curatoren gedurende den tusschentijd van de eene Synode tot de andere aanblijven.

Dit wordt door de afgevaardigden van N.-Holland en Utrecht en door de commissie van Curatoren toegelicht.

De Synode besluit te blijven bij hetgeen in de Synode van 1854 bepaald is. Zie het Verslag, art. 5 der 16de sessie, waarvan de inhoud dus luidt; „Elke provincie zal een Curator aanstellen, die op de Provinciale Vergadering zal verkozen worden. Zij behoudt de vrijheid, om jaarlijks eenen anderen Curator te benoemen.”

Art. 85.

Worden behandeld artt. 62 en 63 van het laatste Verslag der Vergadering van Curatoren, in verband met art. 38 *b* der circulaire, waarin voorgesteld wordt, dat de Curatoren vervolgens slechts eenmaal 's jaars zouden vergaderen en het litterarisch examen opdragen aan de Docenten.

Hierover wordt veel gesproken, en in overeenstemming met het besluit der Synode van 1854 besloten:

970 Dat de Curatoren tweemaal des jaars in de plaats, waar de School gevestigd is, eene Vergadering zullen houden. Er moeten, om Vergadering te houden, ten minste zes Curatoren aanwezig zijn. Bij deze gelegenheid zal het voorbereidend examen der toekomstige Leeraren door hen afgenomen worden, in tegenwoordigheid der Leeraren van de School, en, zoo de Curatoren het begeeren, onder hunne medewerking.

De handelwijs der Curatoren, door het litterarisch en theologisch examen afzonderlijk af te nemen, keurt de Synode goed.

Art. 86.

De zitting gesloten met dankzegging door den Ouderling
D. DE JONGE en het zingen van Ps. 1 : 4.

Twaalfde Sessie.*Woensdagvoormiddag, den 10^{den} Junij.*

Art. 87.

Deze zitting wordt geopend met te zingen Ps. 84 : 3, en gebed door Ds. J. NENTJES.

Art. 88.

De notulen van den vorigen dag worden gelezen, en met de noodige veranderingen goedgekeurd.

Art. 89.

J. DE JONGE, secundus afgevaardigde van Zeeland, is in plaats van den primus J. LENZE ingekomen, en de secundus afgevaardigde van Z.-Holland, J. VAN DIJK, in plaats van den primus M. HEIBOER.

Art. 90.

De ministeriële missive, reeds genoemd in art. 78, wordt nog eens gelezen, waarin bijzonder voorkomt, dat de bijvoeging van den titel „Gereformeerd” bij den bestaanden titel den Minister vooralsnog verhindert, een voorstel aan Z. M. den Koning te doen tot erkenning van de adresserende gemeenten als één kerkelijk ligchaam; welk punt in ernstige overweging wordt genomen, en men besluit tot het volgende:

De Synode, gehoord hebbende den inhoud der missive van Zijne Excellentie, den Minister voor de zaken der Hervormde Eeredienst, enz. geeft harer Commissie in last, bij schriftelijk antwoord aan Zijne Excellentie de redenen te melden, waarom de gemeenten, die zich reeds bij adres tot Zijne Majesteit gewend hebben, op den naam Christelijke Afgescheidene Gereformeerde Kerk aanspraak maken; tevens wordt aan de Synodale commissie opgedragen, alle andere inlichtingen te geven, die dienstig kunnen zijn, om eene gunstige dispositie op bedoeld adres te verkrijgen, en wanneer onverhoopt die pogingen niet tot een gunstig gevolg leiden, zal de Commissie die zaak in de 2de Kamer der Staten-Generaal moeten brengen

1881

Art. 91.

Na het zingen van het 3de vers uit het gebed des Heeren sluit de Ouderling VAN HARTE de voormiddagzitting met dankzegging.

1882

1883

Bertende Sessie.

1884

Woensdagnamiddag, den 10^{den} Junij.

1885

Art. 92.

Deze zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 36 : 2, en gebed door Ds. W. H. VAN LEEUWEN.

Art. 93.

Wordt behandeld art. 41 van de circulaire, in verband met artt. 14 en 82, de 2de alinea, van het laatste Verslag der Vergadering van Curatoren, sprekende van eene algemeene kas voor behoeftige Studenten, met opwekking tevens, dat de provinciën hare alumni (*) behoorlijk verzorgen.

De afgevaardigden van Overijssel, de Commissie van Curatoren en Ds. VAN VEIZEN, als belast met de voorloopige besturing van zulk eene bedoelde kas, geven inlichtingen.

Door deze Vergadering wordt besloten, dat zulk eene kas niet zal bestaan.

Het daarvoor nu aanwezige geld, bedragende ruim f 30, zal worden besteed aan behoeftige Studenten door de Docenten in overleg met de Curatoren.

1886

Art. 94.

Wordt in behandeling genomen art. 37 der circulaire, verlangende, dat geene personen aan de Theol. School te Kampen worden aangenomen, dan op goede getuigenissen van hun lidmaatschap, en na een voorloopig onderzoek naar hunnen aanleg en hunne vatbaarheid voor de studie.

(*) Alumni zijn degenen, die volgens art. 19 der Kerkorde uit de provinciale kassen worden opgeleid.

De afgevaardigden van Friesland, N.-Holland en Utrecht geven inlichting.

De Vergadering heeft na rijpe deliberatiën geoordeeld en vastgesteld, dat de Docenten een ontwerp van reglement ter beoordeeling aan de Vergadering indienen, tevens met inachtneming van het 37ste en 39ste art. der circulaire; en dat zij, die tot de Theol. School zullen toegelaten worden, eene goede getuigenis moeten overleggen. Art. 65 van het laatste Verslag der Vergadering van Curatoren wordt hiermede in verband gebracht, en als besluit aangenomen:

Met het oog op de personen, die alhier aan de School komen en zich als Student laten aannemen, doch na eenigen tijd in geldelijke ongelegenheid komen, waardoor veel moeite ontstaat, wordt goedgevonden bij Classicale Vergaderingen en Kerkeraden aan te dringen, om de personen, die te Kampen willen studeren, en volgens het oordeel van Kerkeraad en Classis geen genoegzaam vooruitzicht hebben, om in hunne behoeften te voorzien, af te raden zich naar Kampen te begeben, en bijaldien zulke personen bij hun voornemen blijven volhardden, de Docenten der School dienaangaande in te lichten.

Art. 95.

De primus-afgevaardigde J. MINDERHOVT uit Zeeland komt binnen en heeft zitting genomen.

Art. 96.

Worden behandeld Artt. 17, 19 en 20 der circulaire, inhoudende, dat de Synode maatregelen moge nemen, om op kerkelijken grond en regt uit te werken, dat het twistgeschrijf over onderscheidene zienswijzen, en het aanranden van broeders in openbare bladen, zoo veel mogelijk worde tegengegaan, opdat de ergernissen, daardoor in- en buiten de gemeente verwekt, worden weggenomen en geweerd;

dat de Synode verklare, dat het geleverde stuk van E. ERSKINE in "de Bazuin" N° 37,

1856, en dat van Ds. A. MONOD, N° 1, 1857 ongereformeerd zij;

dat de Synode uit een zedelijk oogpunt acht neme op een schrijven in het weekblad »de Wachterstem», N° 1, en onderzoek doe naar het kwaad, dat daarin ondersteld wordt, in de Kerk aanwezig te zijn. Deze artikelen worden in verband gebragt met art. 73 en 77 van het laatste verslag van Curatoren. In art. 73 wordt verlangd, dat de Synode handele over de redactie van »de Bazuin», omdat in den laatsten tijd door »de Bazuin» ook al is opgenomen, wat aanleiding gaf tot veel wrijving. Het 77ste luidt als volgt:

Met opzigt tot verschil of overeenstemming in de Leer wordt door den Praeses namens de vergadering aan ieder der Docenten afzonderlijk zijn gevoelen afgevraagd, of er onderling verschil, of wel overeenstemming bestaat. Nadat ieder hunner aan dat verzoek voldaan had, en ten gevolge daarvan vele discussiën waren gevoerd, heeft men eindelijk besloten, het volgende voor de Synode te brengen:

Het is der Synode bekend, dat er zich tweederlei rigting in de Kerk openbaart, welke ook onder de Docenten bestaat. De Curatoren hebben steeds, inzonderheid in hunne laatste vergadering, daarop gelet, en met de Docenten gesproken hebbende, is hun in het wezen der Leer geen verschil openbaar geworden; maar wel, dat de rigting van den Docent A. BRUMMELKAMP schadelijke uitwerking heeft gehad op sommige studenten. Daarom vragen de Curatoren aan de Synode, of er geen middel kan gevonden worden, om iets te bepalen, dat het genoemde schadelijke worde weggenomen, denkende aan de bepalingen der Walchersche Classis in vroegere dagen.

De commissie van Curatoren geeft benevens de afgevaardigden van Overijssel, N. Brabant, Zeeland en Gelderland inlichting.

Breed wordt hierover gesproken; doch daar de tijd der zitting verloopen is, breekt men de discussiën heden af, om in de morgenzitting van den volgenden dag die te hervatten.

Art. 97.

De zitting gesloten met dankzegging door den ouderling A. 't HART, en het zingen van Ps. 122 : 3.

Veertiende Sessie.

Donderdagvoormiddag, den 11^{en} Junij.

Art. 98.

De voormiddagzitting geopend met het zingen van Ps. 119 : 14, en gebed door Ds. H. JOFFERS.

Art. 99.

Daar de primus-afgevaardigde van N. Holland, Ds. A. G. DE WAAL, is ingekomen, neemt hij in plaats van zijn secundus zitting, volgens de beslissing door de Vergadering.

Art. 100.

De afgebroke ne discussiën der vorige zitting, art. 96, worden hervat. Ds. F. A. KOK verzoekt van de Docenten nadere en bredere inlichtingen, die hieraan beantwoorden. Na deze inlichtingen te hebben gehoord, worden de discussiën door de Vergadering verder voortgezet, maar niet voleindigd, naardien de tijd der voormiddag-zitting was verstreken.

Na gezongen te hebben Ps. 25 : 2, wordt deze zitting met dankzegging door Ds. F. A. KOK geëindigd.

Vijftiende Sessie.

Donderdagnamiddag, den 11^{en} Junij.

Art. 102.

Deze zitting wordt, na het zingen van Ps. 119 : 15, met gebed door den Ouderling J. VAN DIJK geopend.

-moege Art. 103.

Omdat de discussiën over dezelfde gewichtige zaak worden voortgezet, heeft de Praeses geoordeeld de notulen later te lezen en goed te keuren, totdat deze zaak zal afgehandeld zijn; waartoe besloten wordt.

at Art. 104.

De secundus-afgevaardigde van Noord-Brabant, J. BURGHOET, neemt plaats voor den primus-afgevaardigde C. DUISER.

Art. 105.

De afgebrokene discussiën van den voormiddag worden verder voortgezet.

Ds. POSTMA geeft breeder inlichting uit naam der commissie van Curatoren.

geste Art. 106.

Daar hiermede de tijd verloopen is, wordt deze zitting gesloten met het zingen van Ps. 130:2, en dankzegging door Ds. N. H. DOSKER.

3de dag

Zestiende Sessie.

Vrijdagvoormiddag, den 12^{en} Junij.

Art. 107.

Deze zitting is, na het zingen van het 4^e en 5^e vers uit den Morgenzang, met gebed door Ds. P. J. DE BRUIN geopend.

Art. 108.

De primus-afgevaardigde van Z. Holland, M. HEIROER, is weder ingekomen, in plaats van zijnen secundus J. VAN DIJK.

Art. 109.

Na gisteren het zeer breede advies der Docenten en de langdurige discussiën der Vergadering gehoord te hebben, doen DD. T. F. DE HAAN en S. VAN VEIZEN een voorstel van den volgenden inhoud:

De vergadering vernomen hebbende uit het verslag der Curatoren van de Theologische School, dat de onderscheidene rigting in het

onderwijs eene schadelijke uitwerking op sommige studenten heeft gehad, verlangt, dat al de Docenten ijverige pogingen in het werk stellen, om de eensgezindheid onder elkander en in het belang der School en van geheel de Kerk te bevorderen. Met het oog op hetgeen reeds geopenbaard is, schrijft zij aan de Docenten voor in hunne leerwijs de kweekelingen in te prenten:

1° Dat zij zoowel de ingeschapene als de verkregene kennis van God uit de natuur belijden, en duidelijk zullen trachten te bewijzen.

2° Dat niet alleen de Goddelijke natuur, maar ook de eeuwige en onbegrijpelijke generatie des Zoons geloofd, en met bewijsplaatsen uit de Heilige Schrift moet betoogd worden.

3° Dat tot verklaring van de toerekening van ADAMS zonde de leer van het verbond der werken duidelijk en bestemd moet worden voorgedragen, gelijk onder anderen geschiedt in de vijf artikelen van de classis van Walcheren, opgesteld in dato 3 September en 5 November 1693.

4° Dat bij de voorstelling van het leerstuk des geloofs, het onderscheid MOET WORDEN AANGEWEZEN tusschen het zaligmakend geloof, en het historischgeloof, het tijdgeloof en het geloof der wonderwerken.

5° Dat tot regt verstand van geloof en bekeering niet alleen moet verkondigd worden, dat de mensch, die onder de prediking van het Evangelie leeft, uitwendig geroepen wordt, maar tevens, dat zij, die van den Vader uitverkoren, en met het bloed des Zoons gekocht zijn, door den Heiligen Geest inwendig en krachtdadig geroepen worden, terwijl aan deze inwendige roeping onfeilbaar de zaligheid verbonden is.

6° Dat bij de verklaring van de leer des Doops moet worden aangetoond, dat de kinderen der gemeente als leden gedoopt moeten worden; maar gelijk niet allen Israël waren, die uit Israël waren, dat zoo ook onder de kinderen der geloovigen onbekeerden en verworpenen zijn.

7° a. Dat, gelijk er slechts ééne heilige, algemeene, christelijke Kerk is, ofschoon die over de geheele aarde is verbreid en zich onder verscheidene vormen openbaart, zoo ook niemand zich mag onttrekken aan de Kerk, waar zich deze blijkens hare kenmerken vertoont. Het bestaan derhalve van verscheidene vergaderingen in eene en dezelfde plaats, die allen op zich zelve staan, mag niet bevorderd worden; integendeel de opzieners der gemeente moeten door leer en gedrag zoo duidelijk mogelijk hunnen afkeer van alle scheuringen, verdeeldheden, verwijderingen en verbrokkelingen der gemeente bewijzen, en met zachtmoedigheid en ijver het verrijzen en bestaan van verschillende gemeenten, die niet onder hetzelfde kerkbestuur geplaatst zijn, trachten te verhinderen.

b. Dat de Leeraars der Kerk alle vlijt moeten aanwenden tot uitbreiding en vermeerdering der Kerk, waarom een ieder, die zich door belijdenis des geloofs openbaart, en onberispelijk van wandel is, bij de gemeente aangenomen, maar ook geene kerkelijke gemeenschap met hen moet geoeffend worden, die niet met de leer der Kerk instemmen, of zich ergerlijk gedragen.

8° Dat ten allen tijde voor het geloof, hetwelk eenmaal den heiligen is overgeleverd, moet gestreden worden, waarom acht gevende

op de listen der vijanden, inzonderheid dwaalingen moeten wederlegd worden, die het meest doorgedrongen zijn. En terwijl in den tegenwoordigen tijd voornamelijk de Leer der Drieëenheid, van Gods wraakoefenende gerechtigheid, van 's menschen onmagt, van de bijzondere voldoening bestreden of verloochend of verdonkerd wordt, daarom behooren de dienaren des Woords die waarheden duidelijk en bestemd voor te stellen en tegen misvatting en misbruik te verdedigen.

Verder verlangt de Vergadering, dat de Docenten als handleiding bij de bestudering van de leerstellige Godgeleerdheid inzonderheid de werken van JOHANNES à MARK, D. LE ROY en A. FRANCKEN aanprijzen.

De Vergadering verlangt tevens, dat elke rigting, die met het bovenstaande in strijd is, tegengestaan worde, en verwacht daarvan onder des Heeren zegen den welstand der Kerk.

Nadat hierover breedvoerig door de Vergadering is gehandeld, wordt het aangenomen, en als instructie toegevoegd aan den vroeger afgegeven beroepsbrief aan de WelEerw. Heeren Docenten der Theol. School; en zal hun ter onderteekening worden voorgelegd, om hunne instemming daarmede te verklaren.

Hiertegen is de volgende nota ingekomen van Ds. DONNER, de Ouderlingen J. MEENGS, B. GROOT-NIBBELINK en J. BURGHOUT.

Nota.

Wij ondergeteekenden verklaren ons niet te kunnen vereenigen met het geven van bovengenoemde Instructie aan de Docenten der Theol. School, — daar wij vermeenen, dat tot

het nemen van dezen maatregel geen genoegzame grond bestaat.

(Was get.) J. H. DONNER,
J. MEENGs,
B. GROOT-NIBBELINK.
J. BURGHOUT.

Art. 110.

Na het zingen van Ps. 84 : 5, sluit de Ouderling J. VAN ANDEL de Vergadering met dankzegging.

Zeventiende Sessie.

Vrijdagnamiddag, den 12^{den} Junij.

Art. 111.

De Vergadering wordt geopend met te zingen Ps. 145 : 6, en gebed door Ds. STEKETÉE.

Art. 112.

Omtrent artt. 17, 19 en 20 der circulaire wordt ten gevolge van reeds gevoerde discussiën — zie art. 96 — besloten overeenkomstig art. 3 der 22de sessie van het Verslag der Synode van 1854, van dezen inhoud :

De Synode verklaart, dat zij, overeenkomstig art. 55 der Dordsche Kerkordening de boeken-censuur niet wil opheffen; maar dat zij het onmogelijk houdt, deze van te voren op de periodieke geschriften toe te passen; weshalve zij den wensch uitspreekt, dat de Redacteurs van bladen, lidmaten der gemeente, niets opnemen, wat tegen de leer en orde onzer Kerk strijdt; wordende, wanneer dit onverhoopt gebeurt, den Leeraren der Kerk opgedragen, dit openlijk tegen te spreken, en zullen de betrokkene personen volgens den kerkelijken weg behandeld worden.

Art. 113.

Aangaande art. 73 van het Verslag der laatste Vergadering van Curatoren, reeds vroeger genoemd, wordt thans medegedeeld, dat „de Bazuin” door hare vroegere eigenaren aan de School als geschenk was overgedragen, en door de Curato-

ren aangenomen; dat voorts de redactie tijdelijk aan de Wel-Eerw. Heeren Docenten was opgedragen, die zulks op zich genomen hebben, hetwelk door de Synode wordt goedgekeurd. Betreffende de redactie der „Bazuin”, deze blijft voornamelijk aan de Wel-Eerw. Heeren Docenten opgedragen, met inachtneming van het besluit, in het vorige artikel gemeld, en het blad blijft eigendom van de Theol. School. Art. 99 van het 5de Verslag van de Vergadering van Curatoren der Theol. School is buiten werking gesteld.

Elk der Redacteuren onderteekent zijne eigene stukken, en is daarvoor alleen aansprakelijk. De ingezonden stukken zijn mede voor de verantwoording van alle Redacteuren.

Art. 114.

Artt. 112 en 113 zullen in „de Bazuin”, „de Stem” en „de Wachterstem” geplaatst worden.

Art. 115.

Over art. 43 van het Verslag der 2de Vergadering van Curatoren wordt de Synode geraadpleegd. Dit artikel luidt als volgt: „Naar aanleiding eener mededeeling van de Commissie der Curatoren, tot de opening der School, wordt gehandeld over de predikdienst der Docenten in de gemeente te Kampen, welke geen Leeraar heeft en wier dienst tijdelijk door hen vervuld wordt. Het Collegie van Curatoren heeft geoordeeld, dit tot eene eerstvolgende Synode te moeten laten zoo als het thans bestaat, althans zoo de gemeente van Kampen zulks blijft verlangen.” De Synode heeft zich hiermee ten volle vereenigd.

Art. 116.

Wordt gesproken over art. 36 der circulaire, dat de Synode met betrekking tot het onderwijs aan de Theologische School zorge, dat er grondig in de stellige en wederleggende Godgeleerdheid, alsmede in de Formulieren van Eenigheid worde onderwezen, en dat zij aan ieder der Docenten hunne vakken aanwijze met de manier van onderwijzing in de Exegese, Dogmatiek en

Predikkunde. Dit artikel wordt door de afgevaardigden van Friesland toegelicht. De zorg hiervoor wordt aan de Curatoren opgedragen.

Art. 117.

Het 39^e artikel der circulaire komt nu in behandeling. Het besluit hierop is vervat in art. 105 van het 5^e verslag van Curatoren, inhoudende, dat geen student mag gaan prediken, dan met voorkennis en schriftelijke toestemming van het Collegie van Docenten.

Art. 118.

Art. 34 der circulaire wordt nu in behandeling genomen, en toegelicht door de afgevaardigden der provincie Z. Holland en Drenthe. De afgevaardigden van Drenthe wijzen op art. 5^b der 18^e Sessie van het Synodale verslag van 1854, en die van Z. Holland op N° 5 van de 163^e Sessie van de Postacta der Dordsche Synode van 1618 en 1619.

De Docenten hebben zich op verzoek van den Praeses verwijderd.

Het besluit is te blijven bij hetgeen bestaat. Voorts, indien de Docenten de aangenomene Instructie door ondertekening aannemen ten einde zich daarnaar te gedragen, oordeelt de Vergadering, dat daarmede op dit oogenblik alle verder onderzoek der Leer overbodig is, en art. 34 der circulaire als afgedaan beschouwd kan worden. Evenwel blijft art. 5 der 18^e Sessie van het verslag der Synode van 1854 in kracht.

N o t a.

De ondergeteekende blijft nog bezwaard over de handelingen der Synode in dit artikel, betrekkelijk de Docenten aan de Theologische School, namelijk, dat de Synode geen gehoor gegeven heeft aan de Provinciën Drenthe en Z. Holland, naar art. 34 der circulaire, om terug te komen op art. 5 van de 18 Sessie, letter *b* der Synode van 1854, in verband met N° 5, Sessie 163, van de Postacta der Dordrechtsche Synode van 1618 en 1619.

Als afgevaardigde van Z. Holland,

(Was get.) H. JOFFERS.

Art. 119.

De Docenten binnengeropen, en hun het voorgaande artikel voorgelezen zijnde, is de daarin gevraagde verklaring door onderteekening afgelegd.

Art. 120.

Worden door het Collegie van Docenten eenige bepalingen, ingevolge art. 94, welke als grondslag voor een vollediger reglement zullen dienen, voorgelezen, beoordeeld en aangenomen zoo als die hier volgen:

1° Niemand wordt als Student ingeschreven, voor dat hij door het Collegie van Docenten als zoodauid zal aangenomen zijn.

2° Zij, die zich aanbieden, zullen goede getuigenissen van kerkeraad of leden der gemeente moeten medebrengen betrekkelijk leer en wandel.

Voorts zullen de Docenten bijzonder moeten letten op den aanleg, welken hij, die zich aanbiedt, openbaart.

3° Wanneer iemand wordt ingeschreven als Student, is hij verplicht tot betaling der collegie-gelden ad f 52.00 's jaars. Deze worden in vier termijnen vooruit betaald.

4° Alle Studenten zijn onderworpen aan de schoolwetten en aan het opzigt en de leiding der Docenten, en zullen zich onder geen voorwendsel daaraan mogen onttrekken.

5° Om de drie maanden verschijnt ieder student voor het Collegie van Docenten, ten einde zijne bezwaren of zijn verlangen hun kenbaar te maken, en te vernemen, of de Docenten hem ook iets in het particulier hebben te zeggen.

6° De Studenten wonen de collegiën, welke zij in overleg met het Collegie van Docenten hebben aangevangen, getrouw bij. Die hierin verandering verlangt, zal daartoe vooraf verlot moeten vragen van Docenten.

7° Wanneer een Student zich onstichtelijk gedraagt, zullen de Docenten hem hierover onderhouden. Zoo hij aan de vermaning geen gehoor geeft, zal hij van de School worden geweerd.

8° Zij, die tot de theologische lessen zijn toegelaten

mogen van tijd tot tijd prediken, maar niet zonder toestemming van het Collegie der Docenten. Aan de kweekelingen in de litterarische vakken, is dit verboden.

9° Zij, die tot het préparatoir examen wenschen toegelaten te worden, moeten ten minste één jaar lidmaten der gemeente zijn.

10° Een ieder wordt niet alleen uit een godsdienstig, maar ook uit een finantiël oogpunt ernstig vermaand zich niet ligtvaardig aan te geven als Student, maar vooraf de kosten wel te overrekenen, daar men bedenken moet, dat den zoodanige daarna geene ondersteuning van wege de School, of de gemeente, waar de School gevestigd is, zal kunnen verstrekt worden. Aan den Kerkeraad en de Classis is het ten sterkste aanbevolen, hierop toe te zien, daar zoo iemand verarmd zijnde, ten laste zou moeten komen van de plaats, waar hij oorspronkelijk behoort.

Art. 121.

Het 21ste art. der circulaire, waarbij de Synode om inlichting gevraagd wordt omtrent den zin der laatste alinea van art. 4, 17de Sessie, in verband met art. 2 der 18de Sessie van de Synodale Handelingen van 1854 en art. 8 der Dordsche Kerkordening, daar men meent, dat deze met elkander in strijd zijn, wordt in behandeling genomen.

a. De afgevaardigden van Gelderland geven toelichtingen.

De Synode oordeelt aangaande hen, die boven de dertig jaren oud zijn, en zonder het aanleeren van de Latijnsche, Grieksche en Hebreuwsche talen tot de H. bediening zoeken te komen, dat zij zooveel mogelijk de noodige kundigheden aan de Theologische School moeten verzamelen, en door Curatoren geëxamineerd worden. Zij moeten bij hunne komst aan de Theologische School een attest overleggen, overeenkomstig art. 8 der Kerkorde van Dordrecht 1618—19, door den Kerkeraad en Classis af te geven. De weg, aangewezen in art. 8 der Dordsche Kerkorde, blijft evenwel ontegensprekelijk open, om tot die dienst toegelaten te worden.

Art. 122.

Twee afgevaardigden, Ds. A. G. DE WAAL en de Ouderling D. DE JONGE, zijn door ongesteldheid verhinderd deze zitting bij te wonen.

Art. 123.

Deze zitting gesloten met het zingen van Ps. 90 : 9, en dankzegging door den Ouderling J. MINDERHOUT.

Achttiende Sessie.

Zaterdagvoormiddag, den 13^{den} Junij.

Art. 124.

Deze zitting geopend met het zingen van Ps. 86 : 6, en gebed door Ds. S. O. Los.

Art. 125.

De notulen van de twaalfde tot de zeventiende Sessie gelezen en met de noodige veranderingen en aanvullingen goedgekeurd.

Art. 126.

De afgevaardigde D. DE JONGE, gisteren ongesteld, is heden in de Vergadering gekomen, waarover zij zich verblijdt.

Art. 127.

De Praeses brengt de vraag in het midden, hoe de Curatoren moeten handelen, als onverhoopt één of meer der Docenten door den dood of eene andere oorzaak mogten uitvallen.

Hierop antwoordt en besluit de Synode aldus:

De Vergadering oordeelt, dat, in geval van vacature onder de Docenten, de overblijvenden, indien het eenigzins mogelijk is, tot de e. k. Synode in het onderwijs aan de School voorzien. Indien het echter blijkt, dat door de aanwezige Docenten niet in het onderwijs kan voorzien worden tot de e. k. Synode, zullen de Docenten een voorstel aan de Curatoren kunnen doen; en zullen deze, zonder aan dit voorstel verbonden te zijn, hunne provinciale kerkvergaderingen vooraf raadplegen, en daarna in hunne vergadering de benoeming doen tot vervulling van de openstaande plaatsen.

De zaak van J. AKKERBOOM van Edam, vermeld in art. 71, wordt nu in behandeling genomen, en de commissie, daartoe benoemd, brengt het volgende rapport uit:

De Hooge Eerwaarde Vergadering!

o K

Uwe commissie, benoemd om de zaak van J. F. AKKERBOOM van Edam met de Noord-Hollandsche afgevaardigden dezer Vergadering voorloopig te onderzoeken uit de ingezonden, en verder daartoe behoorende stukken, heeft zich daartoe verledigd, en uit de stukken en toelichtingen vernomen, dat AKKERBOOM in der tijd zich stellig geopenbaard heeft in de Classicale vergadering over het leerstuk der verzoening door onzen Heere JEZUS CHRISTUS, en dat hij daaromtrent strijdige gevoelens heeft aan den dag gelegd, namelijk dat CHRISTUS voor alle menschen, hoofd voor hoofd gestorven is, en hen vrijgekocht heeft met het oog op de voldoening aan Gods regt, maar dat de uitverkorenen alleen kracht d'adig zijn vrijgekocht. AKKERBOOM is, nadat hij hierover terecht gewezen en vermaand was, op de Classicale en Provinciale vergadering, eindelijk door laatstgenoemde den 6 Sept. 1854, geschorst in zijne bediening als ouderling, met den diaken P. Pool, die met hem in datzelfde gevoelen deelde, en daarover even als hij zich zelven vrijwillig openbaarde.

Uwe Commissie heeft zooveel mogelijk den verderen loop der kerkelijke behandeling omtrent hem nagegaan, en bevonden, dat hij met alle belangstelling en in alle regtmatigheid is behandeld. Helaas! echter met dien uitslag, dat het kerkbestuur eindelijk in Junij 1856 zich geroepen heeft gevoeld hem ook te censureren in zijn lidmaatschap.

En daar AKKERBOOM zich wel wendt tot deze Vergadering, maar in het minst geene blijken geeft van eenige verandering in zijn gevoelen, en zich ook niet beklaagt over de kerkelijke behandeling, adviseert Uwe Commissie, dat het niet noodig is, dat hij geroepen wordt, naardien hij ook uit het verslag dezer Vergadering kan zien, hoe de

Kerk over hare aangenomene leer, uitgedrukt in hare belijdschriften, denkt, en deze leer ook met de Heilige Schrift genoegzaam is gestaafd. Komt hij dus tot betere gevoelens, dan kan hij zich daarmee tot zijne naast betrokkene Kerkbesturen wenden, die hij in dat geval zeer zal verblijden.

Daarom oordeelt de Commissie, dat de Vergadering wel kan volstaan met hem derwaarts te verwijzen, zoodra hij zich beter vereenigd gevoelt met het oordeel der Kerk omtrent de leer des geloofs.

Leijden, den 12 Junij, 1857.

(Was get.) D. POSTMA, v. d. m.

B. DE BEIJ, v. d. m.

J. H. DONNER, v. d. m.

Intusschen verzoekt de vader van gemelden AKKERBOOM, lidmaat van de gemeente te Leijden, een woord over zijn zoon te spreken. ZEd. keurt met droefheid het gevoel van zijn zoon af, en bidt dat de Vergadering zich nog met hem mogt inlaten, om hem nog, was het mogelijk, van zijne dwaling af te brengen.

De vader uitgesproken hebbende, verscheen de zoon zelf, die geheel onverwacht zich bij deze Vergadering bevindt, wien ook een oogenblik op zijn verzoek de gelegenheid wordt verleend zich te laten hooren.

Doch de Vergadering besluit conform het advies der Commissie, en zal hem door een brief hiervan kennis gegeven worden, met de terugzending der toegezondene stukken.

De brief, goedgekeurd door de Vergadering, is van den volgenden inhoud:

Leijden, den 13 Junij, 1857.

Den Heer J. AKKERBOOM
te Edam.

Geachte Broeder in den Heere!

De Synode heeft uwen brief en stukken ontvangen, en door eene Commissie onderzoek laten doen bij de afgevaar-

Art. 129.

Deze zitting gesloten met dankzegging door Ds. J. R. KREU-
LEN, na het zingen van Ps. 131 : 4.

Negentiende Sessie.

Maandagvoormiddag, den 15 Junij.

Art. 130.

De Vergadering geopend met het zingen van Ps. 84 : 3
en gebed door Ds. DE HAAN.

Art. 131.

De afgevaardigde Ouderlingen van Gelderland zijn om
huisselijke omstandigheden vertrokken, en Ds. DONNER is
door ongesteldheid verhinderd aanwezig te zijn.

Art. 132.

Art. 11 der circulaire wordt in behandeling genomen.

Dit wordt toegelicht door de afgevaardigden van Friesland.

Wordt besloten in „de Bazuin”, „de Stem” en „de Wach-
terstem” te herinneren, dat de Christ. Afg. Geref.
Kerk geen van de bestaande weekbladen als
blad der Kerk erkent.

Art. 133.

Wordt gesproken over art. 12 der circulaire, waarin de
Synode verzocht wordt, historisch aan te wijzen, wie
als lidmaten der gemeente moeten aangenomen
worden en op welke wijze.

Dewijl de Friesche afgevaardigden geene behoefte meer
gevoelden, om over dit door hunne provincie voorgedragen
artikel te handelen, heeft de Synode besloten hierin niet
verder te treden.

Art. 134.

Art. 14 der circulaire, waarin voorgesteld wordt, dat
de gezonden naar eene Vergadering, zijnde
Praeses en Scriba, zelve hunne lastbrieven
niet onderteekenen, en men zich voorts van
gedrukte zal bedienen, komt nu in behandeling.

De afgevaardigden van Overijssel geven hierover inlichtingen.

De Vergadering besluit, dat de onderteekening der lastbrieven voor de afgevaardigden naar de onderscheidene Kerkvergaderingen steeds naar gewoonte door Praeses en Scriba zullen geteekend worden. De lastbrieven zullen niet gedrukt worden.

inwendig en buiten

Art. 135.

Art. 16 der circulaire, bevattende een voorstel, dat de attesten van vertrekkende leden niet in hunne handen gesteld worden, maar regelrecht opgezonden aan de kerkeraden der gemeente, waar zij zich met der woon vestigen, wordt behandeld.

De afgevaardigden van N.-Holland en Utrecht geven inlichtingen.

De Vergadering oordeelt, dat art. 82 der Dordsche Kerkorde hierover ten volle beslist, in overeenstemming met hoofdstuk 13 van het Synodale Verslag van 1849; maar de Synode raadt wel aan van de afgegevene attesten kennis te geven aan de betrokken kerkeraden.

Art. 136.

Het 15de art. der circulaire, waarin gevraagd wordt, hoe lang iemand in eene gemeente moet gewoond hebben, eer hij van dezelve onderstand kan vragen, wordt nu in behandeling genomen.

De Vergadering besluit, dat het domicilie van onderstand voortaan naar de armenwet zal geregeld worden, doch altijd naar Christelijke beginselen.

inwendig en buiten

Art. 137.

Na het zingen van Ps. 145 : 4, sluit Ds. VAN VEIZEN de Vergadering met dankzegging.

inwendig en buiten

Twintigste Sessie.

inwendig en buiten

Maandagnamiddag, den 15^{den} Junij.

inwendig en buiten

Art. 138.

Na het zingen van Ps. 119 : 6 wordt de Vergadering met gebed door Ds. BRUMMEIKAMP geopend.

31

Art 139.

Art. 10 der circulaire, waarbij aan de Synode de belangen van het lager onderwijs en de correspondentie met buitenlandsche kerken wordt aanbevolen, komt nu in behandeling.

De afgevaardigden van Friesland, N.-Holland en Utrecht geven inlichtingen.

a. Op het eerste punt wordt besloten, dat er dadelijk een adres betreffende het lager onderwijs aan Z. M. den Koning en aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal door deze Vergadering worde ingezonden, en is aan Ds C. G. DE MOEN opgedragen, een ontwerp daarvoor in gereedheid te brengen en aan de Vergadering voor te dragen.

b. Met betrekking tot het tweede lid worden brieven gelezen, als:

1) een brief, onderteekend door Ds. J. H. KLIJN als Praeses en K. VAN DEN BOSCH als Scriba uit Noord-Amerika, zoekende vereeniging met de Christ. Afg. Geref. Kerk in Nederland; en

2) twee brieven uit Oost-Friesland aangaande den kerkelijken toestand aldaar, de eene geteekend door J. DE BEER en de andere door H. G. KORPORAAL; om hulpe in dien droevigen staat.

3) Nog geeft Ds. H. OP 'T HOLT mondeling verslag van den staat der Kerk in het graafschap Bentheim, koningrijk Hanover, en voegt daarbij eene schriftelijke opgave van hetgeen door ZEW. in het breede besproken is, zijnde van dezen inhoud:

De Leeraar H. OP 'T HOLT, deputaat van het graafschap Bentheim, draagt een extract voor uit het Kerkelijk Reglement ter herstelling des Overkerkeraads, in het Graafschap ten jare 1818 ingevoerd, om aan de Synode duidelijk te maken, dat ook dáár het verbindend gezag der Belijdenisschriften ganschelijk opgeheven is, en dat de Koning van Hanover in die Staatskerk geheel het laatste woord heeft, zonder aan de beproefde kerkleer en kerkregering der vaderen te zijn onderworpen.

De afgevaardigde verklaart, dat zij afgescheiden zijn van het Kerkbestuur en niet van het Kerkgenootschap van 1818, waarom zij tegenwoordig nog in de huwelijksbetrekking verdukt worden. Derhalve verzoekt ZEw. het voorgedragene origineel onpartijdig te onderzoeken, en hun alsdan met broederlijken raad en hulp bij te staan.

4) Eindelijk wordt art. 50 der circulaire hierbij in aanmerking genomen, en inlichtingen medegedeeld door de afgevaardigden van Noord-Brabant betreffende den toestand der Transvaalsche republiek, ten einde haar in haren kerkelijken toestand te hulp te komen. De Transvaalsche republiek heeft 40,000 inwoners en 100.000 aan haar onderworpen Kaffers.

Over alle deze punten wordt in het breede gesproken, en eindelijk besloten :

Betreffende het eerste antwoordt de Vergadering, dat het voor kennisgeving is aangenomen, dewijl de berigten uit Amerika tegen elkander strijden, en zij daarom de vermelde afscheiding noch goed- noch afkeuren kan, en hun dus raden, om voorzigtig en naar Gods Woord te handelen.

Aangaande het tweede wordt aan de Docenten opgedragen, om die broeders te antwoorden en met hen te corresponderen.

Wat het derde punt betreft: de Vergadering wil alle geoorloofde pogingen, welke door hen zullen aangewend worden, om tot vollediger vrijheid te komen, ondersteunen, en zoo noodig, kunnen zij zich ter inlichting en ondersteuning wenden tot de Synodale Commissie.

Aangaande het vierde punt :

De Vergadering gehoord hebbende het verzoek van de afgevaardigden uit de provincie Noord-Brabant, bij monde van broeder VAN ANDEL, ter aanbeveling van de geestelijke belangen der Transvaalsche republiek in Z.-Afrika, besluit aan de Synodale Commissie op te dragen, zich in correspondentie te begeven met de gemeenten aldaar, haar inlichtingen te geven en de bereidwilligheid der Kerk te openbaren, om zooveel mogelijk in hare behoeften te voorzien.

Art. 140.

Het 13de art. der circulaire over de grenzen der kerkelijke gemeenten ter voorkoming van oneenigheden, wordt in behandeling genomen.

Hierover geven de afgevaardigden van Friesland en N.-Brabant inlichtingen.

Hierop antwoordt de Synode, dat het haar niet wel mogelijk is over die bijzondere gevallen te beslissen; maar de geschillen, die er mogen bestaan, aan de betrokkene Kerkbesturen overlaat.

Art. 141.

De vraag wordt geopperd, hoe men handelen moet met leden, die zonder vormelijke afscheiding zich aan onze kerk-gemeenschap onttrekken. De Synode antwoordt, dat het laatste gedeelte van art. 90 van het Synodaal Verslag van 1846 in volle kracht blijft omtrent hen, die door belijdenis des geloofs leden zijn, hetzij zij zich aan eenig kerkgenootschap verbinden, of op zich zelve blijven staan.

Art. 142.

Ingevolge art. 139 wordt het concept-adres door Ds. G. G. DE MOEN staande de Vergadering ontworpen, gelezen en zoo als het hier volgt, aangenomen.

Aan

Z. M. den Koning der Nederlanden, enz. enz. enz.

S I R E !

De Synode der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland, als vertegenwoordigende de 165 erkende gemeenten, die zich bij adres tot Uwe Majesteit gewend hebben, om als Kerk te worden erkend, bevattende tusschen de 40 en 50,000 zielen, neemt eerbiedig de vrijheid zich tot Uwe Majesteit te wenden om de volgende redenen:

Dat het de Synode verblijd heeft, dat Uwe Majesteit in het vorige jaar acht genomen heeft op de gemoedsbezwaren van een aantal Uwer Majesteits onderdanen betrekkelijk het lager onderwijs, zoodat daardoor bij velen de hoop ontstaan

is, dat het schoolonderwijs eene belangrijke verbetering zou ondergaan :

Dat de Synode bekend is geworden met de concept-wet op het lager onderwijs, die thans bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig is, maar wel verre dat dit concept haar bevredigd heeft, meent zij integendeel hare bezwaren daarover aan Uwe Majesteit te moeten bekend maken, aangezien dat ontwerp bijkans overeenkomt met het vroegere wetsontwerp, dat door het vorige Ministerie aan de Tweede Kamer is ingediend; ab

Dat het waar is, dat in het tegenwoordige wetsontwerp eenig uitzigt gegeven is op geldelijke ondersteuning ter tegemoetkoming van hen, die met de gemengde school niet zijn ingenomen. Doch dit neemt niet weg, dat er vrees bestaat, dat, als de wet aangenomen wordt, velen in dat voorrecht niet zullen kunnen deelen.

Dientengevolge neemt de Synode eerbiedig de vrijheid Uwe Majesteit te verzoeken :

1° Dat aan de Christelijke Afscheidene Gemeenten vergund worde scholen te mogen oprigten, waarop de kinderen op Gereformeerde wijze zullen kunnen onderwezen worden.

2° Dat men de ouders, die van deze scholen gebruik maken, niet verpligte om voor de andere scholen te betalen.

3° Dat daar, waar de Gemeenten te klein zijn, om een onderwijzer behoorlijk te kunnen onderhouden, de Staat aan die gemeente eenige geldelijke bijlage moge schenken.

4° Dat de vaccine niet als verpligtend beschouwd worde voor de schoolgaande kinderen, te meer, omdat dezelve niet alleen bij velen gewetensbezwaren oplevert, maar ook dikwerf schadelijke gevolgen heeft voor de gevaccineerden, gelijk blijkt uit het Nederlandsche Weekblad voor Geneeskundigen, van Zaterdag, 5 Februarij, 1853, waarin een artikel voorkomt over de ziekten der gevaccineerde kinderen door BEDNAR, waargenomen in het vondelingengesticht, hetwelk een aantal schadelijke gevolgen mededeelt, en ter aangehaalde plaats aldus luidt : ab

„Tot de bij gevaccineerde kinderen dikwijls voorkomende exanthemata behooren: de seborrhee van het hoofd en voorhoofd, vooral de roseola, urticaria, lichen, eczema en erysipelus. Niet zelden kwam als gevolg der vaccinatie otorrhee te voorschijn, en bij twee knapen urethrorrhee. Slijvloed der Vagina, ulceratie der schaamlippen, lymphe uitzweeting achter de ooren, in de okselholte, in de plicae urguinales, enz. met opvolgende verzwering, navelverzwering, en zelfs gangreen der ulcerende plaatsen, waren bij zuigelingen in de eerste 3 maanden geene zeldzaamheden, en begonnen meest op den 4—10^{den} dag na de vaccinatie. Ook kwamen abscessen in het onderhuidbindweefsel op verschillende plaatsen, niet zelden na de koepokstofinenting voor infiltratie en suppuratie van de lymphe klieren, vooral van die der regio submaxillaris en inguinalis, soms met ontsteking van het omliggend bindweefsel en van de huid, ontstonden op den 6—15^{den} dag na de inenting, in vele gevallen voorafgegaan door bronchiaal katarrh of diarrhee met apthae. Eindelijk kwamen uit al de genoemde aandoeningen gecompliceerde ziektevormen, die aan de Syphilis hereditaria gelijk waren, als uitdrukking eener door de vaccinatie te voorschijn geroepen dyscrasie, of meer waarschijnlijk eerder van eene toevallige complicatie afhangende. In weêrwil van het gebruik van mercurialia liepen deze gevallen meest doodelijk af. Verschillende ziekten van het darmkanaal, apthae, veelvuldig braken, dyspepsie waren gedurende de eerste 8 dagen na de vaccinatie, bij kinderen van eene maand niet zeldzaam, evenzoo sereuse diarrhee en cholera in de eerste drie maanden. Bij een knaap van 11 dagen ontstond op den 5^{den} dag der inenting plotseling exsudative diarrhee, en deze verliep nog op denzelfden dag doodelijk. Croup van het colon begon bij een knaap van 6 maanden op den 6^{den} dag na de vaccinatie, met koorts en convulsien, en eindigde na 10 dagen met den dood. Congestive tevegor of acute zwelling van de lever en vooral van de milt, werd bij kinderen in de eerste 4 weken na de vaccinatie, alleen of met

andere ziekten gecompliceerd waargenomen. Ontsteking der milt kwam slechts in één geval voor. Ook waren ziekten der ademhalings-organen bij gevaccineerde kinderen niet zeldzaam. Vooral catarrhus bronchorum met coryza en de catharrhale pneumonie. Eindelijk kwamen in de eerste weken na de inenting exsudaten in het pericordium, de pleura of het peritonaeum, alsmede encephalitis, hoewel zeldzamer dan de ziekten van darmkanaal en longen voor."

Neige de Heere God het hart van Uwe Majesteit, om aan de bezwaren der Adressanten te gemoet te komen, enz.

Art. 143.

Wordt in behandeling genomen art. 21 der circulaire, waarin de Synode verzocht wordt te verklaren, of de kerkelijke tucht ook moet toegepast worden op kinderen der gemeente, die tot jaren van onderscheid gekomen zijn, en nog geene belijdenis des geloofs hebben afgelegd, in zonden doorbrekende, zonder zich daarvan na behoorlijke vermaning te bekeeren.

De afgevaardigden van Overijssel, Groningen, N. Holland en Utrecht geven nadere inlichtingen.

De Vergadering oordeelt na rijpe overweging, dat men hieromtrent geene bepaalde regelen behoort te maken; maar aan het bescheiden oordeel der Kerkeraden overlaten, om hierin met zachtmoedigheid en getrouwheid te handelen, zoo als zij het stichtelijkste zullen oordeelen.

overz. bnsd. Art. 144.

De zitting gesloten met dankzegging door Ds. H. DE COCK, na gezongen te hebben Ps. 143 : 3.

notusomen 9 **Een en twintigste Sessie.**

afsl. 999 Dingsdagvoormiddag, den 16^{den} Junij. 91
9a

Art. 145.

De zitting wordt geopend met gebed door Ds. DE WIT, na het zingen van Ps. 81 : 12. 94

Art. 146.

De notulen van den vorigen dag zijn gelezen, en met eenige wijzigingen goedgekeurd.

Art. 147.

Art. 22 der circulaire, eene vraag aangaande de verplichtingen van het consulentschap wordt in behandeling genomen.

Inlichtingen worden gegeven door de afgevaardigden van Overijssel.

De Synode besluit, dat art. 104 der Synode van 1846 in volle kracht blijft, en zooveel mogelijk moet nagekomen worden.

Art. 148.

Wordt behandeld art. 23 der circulaire, of een leeraar door het niet dragen van het gewone gewaad der Leeraren door eene Kerkelijke Vergadering kan verhinderd worden, dat hij in eene gemeente, waar hij eene beroeping heeft aangenomen, bevestigd worde.

De afgevaardigden van Gelderland geven hierover inlichtingen.

De Vergadering besluit, dat het in de Synode van 1849 beslotene — zie Hoofdst. 15, pag. 42 — hier ten volle blijft bestaan.

Art. 149.

Art. 25 der circulaire wordt nu behandeld, aangaande een weeshuis voor geheel de Kerk.

De afgevaardigden van N.-Holland en N.-Brabant geven inlichtingen.

De Vergadering heeft deze zaak in ernstige overweging genomen, en oordeelt dat een algemeen weeshuis niet te verkrijgen is, vooral dewijl landelijke en stedelijke gemeenten te veel verschillende behoeften hebben. Waar een weeshuis noodig geacht mogt worden, zal men tot deszelfs oprigting gemeentelijk, classicaal of provinciaal werken. Voor het overige blijft de zorg voor de weezen aan de bijzondere gemeenten.

1878

Art. 150.

Art. 26 en 27 der circulaire betreffende den doop, bediend door hen, wier zending bij ons niet erkend wordt, of die zelfs in het geheel geene zending hebben, wordt behandeld.

De deputaten van N.-Holland en Utrecht geven inlichtingen.

Breed wordt hierover gesproken; maar dewijl de tijd dezer zitting verstreken is, worden de discussiën tot de namiddag-zitting uitgesteld.

Art. 151.

De voormiddag-zitting gesloten met het zingen van Ps. 143:10, en dankzegging door Ds. D. POSTMA.

1878

Twée en twintigste Sessie.

Dingsdagnamiddag, den 16^{den} Junij.

Art. 152.

De namiddag-zitting is geopend met gebed door Ds. B. DE BELJ, na gezongen te hebben Ps. 25:4.

1878

Art. 153.

De in art. 150 besprokene zaak wordt weder opgevat, en de Vergadering besluit, dat deze zaak verwezen wordt naar de 74ste vraag van de Synode van Middelburg, anno 1581, en N°. 2, Sessie 162 van de Postacte der Synode van Dordrecht, anno 1618 en 1619.

Art. 154.

Het 28ste art. der circulaire, inhoudende de vraag, tot welken ouderdom men kinderen, met het Doops-formulier voor kinderen, mag doopen, wordt in behandeling genomen.

Hierop besluit de Vergadering, dat zij deze zaak aan den Leeraar en den Kerkeraad overlaat, dewijl ontwikkeling zowel als jaren in aanmerking moeten komen.

Art. 155.

Art. 29 der circulaire aangaande de oprigting van een fonds voor predikants-weduwen en weezen, wordt in behandeling genomen.

N.-Brabant, Z.-Holland, N.-Holland en Utrecht geven hieromtrent inlichting.

De Vergadering besluit, dat art. 13 der Kerkeordering van Dordrecht in volle kracht moet blijven, zoodat de gemeente, waar eenig Leeraar het laatst gediend heeft, in den nooddrift van zijne weduwe en weezen behoort te voorzien, en wanneer de gemeente daartoe onvermogen is, zal de classis of provincie bijstaan, zoo als in de Synode van 1849 besloten is, zie Verslag, hoofdst. 11, pag. 36.

Art. 156.

Art. 30 der circulaire, aangaande de behartiging van de zendingszaak, is aan de orde van behandeling.

Noord-Hollands en Utrechts afgevaardigden geven hierover inlichting. Hierbij wordt een brief gelezen van Ds. SIJPKENS te Assen, mede in naam des Kerkerads, waarbij aangedrongen wordt op de behartiging dier zaak, alsmede een schrijven van Ds. DIJKSTERHUIS over hetzelfde onderwerp.

Tevens wordt, tengevolge van art. 3 der 21ste Sessie van het Verslag der Synode van 1854, gevraagd, wat in deze zaak gedaan is. Hierop antwoordt Ds. DE COCK, dat er voor die zaak ongeveer f 800 in kas is; geeft verslag aangaande den zendeling H. D. VAN GENNEP en de daarmee gehoudene briefwisseling, en leest daartoe eenige brieven van ZEW. voor.

Op voorstel van den Praeses besluit de Vergadering de behartiging van de zendingszaak aan de Docenten en Curatoren op te dragen, om de aanwezige gelden tot dien einde bekwaamelijk te besteden, en het oog daartoe te vestigen op Studenten, die aan de Theol. School zijn.

Art. 157.

Art. 31 der circulaire, verlangende afschaffing van vragen, in sommige gemeenten bij proefpredicatiën in gebruik, wordt voorts behandeld.

N.-Hollands en Utrechts deputaten geven toelichtingen over dit artikel.

hier als besluit weêr aangenomen, hetwelk aldus luidt (zie art. 4 der 22de Sessie):

„De Synode kan hierover geen algemeen besluit nemen, naardien in alle bijzonderheden, die het wezen der leer of dienst niet raken, niet altijd allerwege eenvormigheid kan plaats vinden. Zij laat daarom elke gemeente in dit geval vrij, en oordeelt dat de Leeraar zich hierin behoort te schikken naar de meeste stichting der gemeente.”

Art. 158.

Worden behandeld art. 32 en 51 van de circulaire, om te adresseren aan Z. M. den Koning tot betere viering van den rustdag en afschaffing der slavernij, en door de afgevaardigden van N.-Holland en Utrecht toegelicht.

Hierop wordt, op voorstel van den Praeses, besloten, wat de viering van den rustdag betreft, aan de gemeenten over te laten wat zij oordeelen te moeten doen, en betreffende de afschaffing der slavernij behoeft niets gedaan te worden, omdat die zaak tot dat einde bij de Regering aanhangig is.

Art. 159.

Het 42de artikel der circulaire, vragende waakzaamheid tegen het gebruik van bijbels, in welke van den grondtekst wordt afgeweken, komt in overweging.

Dienaangaande geven de afgevaardigden van N.-Holland en Utrecht inlichting. Naar aanleiding van dit artikel wordt besloten, dat men in de openbare godsdienstoefeningen geene andere, dan de Staten-Bijbels mag gebruiken, overeenkomstig art. 102 der Synode van 1846.

Art. 160.

Het 44de artikel der circulaire, waarin gevraagd wordt eene duidelijke verklaring van den zin van art. 36 onzer geloofsbelijdenis, wordt behandeld, nadat de deputaten van N.-Holland en Utrecht dit hebben toegelicht.

Het artikel zelf wordt tot dat einde eerst voorgelezen.

De Vergadering oordeelt, dat de bedoeling van dit artikel

is, dat het der overheid als zoodanig betaamt, dat zij als Gods dienares de ware leer en godsdienst moet beschermen, en met de magt, haar van God gegeven, alle valsche godsdiensten en afgoderijen behoort uit te roeijen door zulke middelen als zij regt en billijk zal oordeelen overeenkomstig Gods Woord.

Art. 161.

Art. 46 der circulaire over het fabriceren en gebruik van gazlicht op den dag des Heeren, wordt in behandeling genomen.

De afgevaardigden van N.-Holland geven inlichtingen.

Op grond van de mindere werkzaamheden op den Sabbath met het gazlicht, dan met eenige andere verlichting, besluit de Vergadering, dat het dus zonder bezwaar des gewetens kan gebruikt worden, en derhalve de leden, die in zulke fabrieken werken, geacht moeten worden werken der noodzakelijkheid te verrigten.

Art. 162.

Eindelijk behandelt men het 47ste art. der circulaire, inhoudende eene vraag, of kleine provinciën ook minder afgevaardigden moeten zenden, dan de grootere.

Zuid-Holland geeft inlichting.

De Vergadering besluit, dat de provinciën hare deputaten behooren te zenden, zooals tot hiertoe gebruikelijk is.

Art. 163.

Deze zitting wordt gesloten met dankzegging door Ds. K. TIMMERMAN, na het laatste vers van den Avondzaag gezongen te hebben.

Drie en twintigste Sessie.

Woensdagvoormiddag, den 17^{den} Junij.

Art. 164.

Deze zitting geopend met het zingen van Ps. 105 : 3, en gebed door Ds. J. BARTELS.

Art. 165.

De commissie voor ingekomene brieven doet nu rapport van de bij haar ontvangen stukken.

Is ingekomen een protest van de Kerkeraden van Dordrecht en Heerjansdam tegen de handeling van de provinciale Kerkvergadering van Z.-Holland in de schorsing van Ds. J. J. DE VISSER, predikant te 's Gravendeel.

De afgevaardigden van Z.-Holland geven inlichtingen.

De Docenten adviseren, dat die zaak hier niet verder behoeft behandeld te worden, naardien de betrokkene personen in de handeling der provincie berusten.

Ds. C. VAN PROOSDIJ van Dordt hier tegenwoordig, wordt gehoord, en beweert in het volste regt te zijn, om te protesteren.

De Vergadering alles gehoord hebbende, heeft bemerkt, dat de zaak aangaande de schorsing van Ds. J. J. DE VISSER en van de Kerkeraad der gemeente 's Gravendeel reeds een goed einde bekomen heeft, en daarom oordeelt zij, dat dit beëindigd is, en alzoo niet in verdere behandeling kan noch behoeft genomen te worden. De uitspraak over het betwiste gevoelen des Doops is uitgedrukt in de instructie, door deze Vergadering aan de Docenten gegeven.

Art. 166.

Van de classis Rotterdam is ingekomen een protest tegen een besluit van 24 Junij, 1856; van de provinciale Kerkvergadering van Z. Holland, aangaande het oefenen.

De afgevaardigden van Z.-Holland geven eenige inlichtingen.

De Vergadering oordeelt, dat het protest niet kan aangenomen worden, omdat het besluit, waarop het gegrond is, reeds door een ander besluit van eene latere provinciale vergadering van Z.-Holland is ingetrokken. De Synode oordeelt verder te moeten blijven bij het beslotene in de Synode van 1851, N°. 5, pag. 35, 36, hetwelk aldus luidt:

„De Vergadering acht het niet wel mogelijk noch ook raadzaam, om in dergelijke zaken eenen algemeenen regel, die in de geringste bijzonderheden treedt, als wet voor te

schrijven." — Classis en provincie zoeken zich hierover in der minne te verstaan.

Art. 167.

Eene klacht is ingeleverd, onderteekend door 42 leden uit 's Hage (maar van welke 2 leden hunne onderteekening hebben ingetrokken) tegen de behandeling, eenen Ouderling door Kerkeraad en Classis aangedaan. De Vergadering oordeelt, dewijl die zaak niet op de Provinciale Vergadering is gebracht, kan zij hier niet behandeld, en moet tot de betrokene kerkbesturen verwezen worden, terwijl de kerkorde dezen weg bepaald aanwijst.

Art. 168.

De commissie doet verder rapport van brieven uit de gemeente Groningen, geteekend door H. DE VRIES, H. GREMER en S. VAN LEKKUM, behelzende eene klacht tegen Ds. DIJKSTERHUIS aangaande ZEws. leerbegrippen, en kerkelijke handelingen, alsmede tegen kerkeraad, classis en provincie, zooverre die in de behandeling der bedoelde zaak betrokken zijn geweest.

De afgevaardigden van Groningen geven inlichtingen.

De Vergadering oordeelt, dat hier de zaak niet wel kan worden uitgemaakt, maar door eene commissie van wege de Synode tot beëindiging moet gebracht worden. Hiertoe wordt eene commissie verkozen, bestaande uit DD. W. A. KOK, K. J. VAN GOOR en D. POSTMA; Secundi J. R. KREULEN, N. H. DOSKER, J. NENTJES en J. H. DONNER. Deze commissie doet, volgens den last haar verstrekt, uitspraak in het hoogste ressort.

Art. 169.

De commissie rapporteert aangaande de brieven betreffende de zaak van D. J. Vos te Andijk. Er zijn vele brieven en stukken hierover aanwezig.

De afgevaardigden van N.-Holland, Utrecht, Friesland en Groningen geven inlichtingen.

Op deze zaak is naauwkeurig gelet, en de Vergadering oordeelt, dat zij geene redenen heeft, om haar uit handen

van de Provinciale Kerkvergadering van N.-Holland te nemen, maar laat dit ter beëindiging in hare handen; en wanneer hij niet als wettig Leeraar kan aangenomen worden, wordt hij als beroepen Leeraar van Andijk ontslagen.

De aanwezige stukken zijn onmiddellijk in handen van de deputaten van N.-Holland gesteld, en hiervan zal aan D. J. Vos kennis gegeven worden.

Art. 170.

Een brief van G. VAN DER KAMP van Nijkerk wordt gelezen.

De deputaten van Utrecht geven inlichting.

Het is der Vergadering gebleken, dat zij, voor wier kind de doop wordt begeerd, niet tot de gemeente behoort, en daarom geen aanspraak heeft op den doop van haar kind.

Art. 171.

Een brief gelezen van A. DE BRUIN van Nijkerk, maar teruggewezen naar de Provinciale Vergadering, omdat hij zijne zaak daar nog niet heeft gebragt.

Art. 172.

Een brief van G. KONING en J. SCHOLTEN uit Meppel, zich beroepende op deze Vergadering tegen eene handeling van hunnen kerkeraad aangaande hen; maar dewijl zij de bevoegde kerkbesturen zijn voorbijgegaan, wordt, na de deputaten van Drenthe gehoord te hebben, daarheen verwezen.

Art. 173.

Broeder J. VAN ANDEL en D. VENEMA vragen herdruk van het Kerkelijk Handboekje. De Synode besluit, dat men in „de Bazuin”, „de Stem” en „de Wachterstem” zal bekend maken, dat elk, die een exemplaar van het Kerkelijk Handboekje verlangt per gefrankeerden brief zulks opgeve aan den Boekhandelaar S. VAN VELZEN, Jr. te Kampen, ten einde daaruit de behoefte te beoordeelen tot den herdruk.

Art. 174.

De aanschrijving van den tijd en de plaats der e. k. Synode wordt opgedragen aan den kerkeraad der gemeente Hoogeveen, in overleg met de provincie Drenthe, waaronder die gemeente ressorteert.

Art. 175.

De kosten dezer Vergadering bedragen	f	125.47 ⁵
Eene rekening van Ds. JOFFERS	"	4.10
" " " " "	"	8.00
" " " " de Synodale Commissie. "	"	61.43
Totaal	f	199.00 ⁵

Elke provincie betaalt f 20.00 in handen van den Penningmeester J. VAN ANDEL, waarmede bovenstaande rekeningen worden voldaan.

Art. 176.

De inordebrengring van deze notulen wordt opgedragen aan den Scriba en Adjunct-Scriba, onder goedkeuring van Praeses en Vice-Praeses.

De druk zal bezorgd worden door den Boekhandelaar S. VAN VEIZEN, Jr., onder opzigt en overleg met de Docenten der Theologische School.

Art. 177.

De notulen der drie laatste zittingen zijn gelezen, en na eenige veranderingen goedgekeurd.

Art. 178.

Alles afgehandeld zijnde, laat de Praeses zingen Ps. 25 : 5, en houdt hierna eene toespraak tot de Vergadering, waarin Z.Ew. niet alleen de broeders bedankt voor hunne ernstige medewerking en betoonde welwillendheid, maar ook opmerkt, hoeveel redenen de Synode heeft om des Heeren trouw en goedertierenheid te danken, die haar zoodanigen voorspoed en gunstigen uitslag geschonken heeft, dat waarheid en vrede in haar midden verbleven. Hierbij maakte Z.Ew. tevens de opmerking, hoeveel behoefte er voor de Vergadering bestond om met het laatste gedeelte van het gezongen vers in te stemmen.

Daarna verzoekt de Praeses Ds. S. VAN VEIZEN, om met dankzegging de Synode te sluiten, die dit doet, nadat er nog gezongen was Ps. 68 : 8.

Bindelijk betuigt ook Ds. VAN VEIZEN namens de Docenten den Praeses hunnen dank voor de trouwe vervul-

ling van zijne gewigtvolle betrekking in deze Vergadering, waarin onderscheidene broeders, leden dezer Synode, ZEW. volgden, met nog eenige hartelijke woorden van opwekking tot bewaring der broederlijke liefde en eenigheid er bij te voegen.

Ds. D. POSTMA, die voornemens is heden avond alhier op de Heerengracht te prediken, wordt verzocht het gedeelte der gemeente te Leijden, dat gewoon is aldaar te vergaderen, te bedanken, voor het gastvrij en broederlijk onthaal, aan de Vergadering bewezen, waartoe insgelijks Ds. H. J. DONNER verzocht wordt dit zijnerzijds bij de eerste gelegenheid te doen.

Eindelijk zingt men nog Ps. 134 : 3, waarna de broeders met heilwenschen en zegenbeden, onder toereiking van de regterhand der gemeenschap, hartelijk afscheid van elkander nemen.

Namens de Synode

(Was geteekend) W. A. KOK, *Syn. Praeses.*
 J. R. KREULEN, *Vice-Praeses.*
 TH. DE WIT, *Syn. Scriba.*
 D. POSTMA, *Adjunct-Scriba.*

P. S.

Hierbij laten wij nog volgen het berigt, hoe tijdens de Synode de predikdienst op iederen dag des Heeren is vervuld geworden.

Op Zondag, den 7 Junij is in de Kerk op de Oude Vest, waar de Synode vergaderd was, gepredikt door

Ds. D. POSTMA, 's morgens,

„ B. DE BEIJ, 's namiddags,

en „ J. R. KREULEN, 's avonds;

en in de Kerk op de Heerengracht is gepredikt door

Ds. K. J. TIMMERMAN, 's morgens,

„ J. NENTJES, 's namiddags,

en „ S. VAN VELZEN, 's avonds.

Op Zondag, den 14 Junij, is in de Kerk op de Oude Vest gepredikt door

Ds. B. DE BEIJ, 's morgens,

" J. BAVINCK, 's namiddags,

en " C. G. DE MOEN, 's avonds;

en in de Kerk op de Heerengracht is gepredikt door

Ds. C. STEKETEE, 's morgens,

" J. W. BARTELS, 's namiddags,

en " F. A. KOK, 's avonds.

Voor kopij conform,

TH. DE WITTE, *Syn. Scriba.*

D. POSTMA, *adj. Scriba.*

•••••

I N H O U D.

	BLADZ.
Voorwoord.	3.
Zamenstelling der Synode, leden, præsses, enz.	5—11, 12, 14, 15, 36, 42, 44, 46, 48, 58, 62.
Orde der Vergadering.	11, 13.
Opentlijke verklaring	11, 12.
Hereeniging der Gemeenten te Leijden, Oud-Loos- drecht, enz.	8—10, 13—16, 17—20, 31, 32.
Verslag van de Synodale Commissie, enz.	20.
De Vrije Schotsche Kerk.	21.
Tractement voor de leeraars van den Staat.	17, 21—31, 44.
Aanzoek om door den Staat erkend te worden als Christ. Afgesch. Geref. Kerk.	17, 21—31, 44.
Ondersteuning van de armen van ontbondene Ge- meenten	19, 23.
Ds. H. J. Budding en Ds. L. G. C. Ledeboer.	32.
De zich noemende Gemeenten onder het kruis.	33.
Catechiseermeesters, krankhezoekers, behulpfels.	34.
Bloedschandige, gemengde huwelijken en inzegening van huwelijken	35, 36.
Onderscheidene leerpunten.	37, 38, 59.
Akkerboom van Edam.	39, 58, 61.
Plaats der Theologische School.	40, 41.
Personeel der Docenten.	41, 42.
Verhooging van het tractement der Docenten.	41, 42.
Diensttijd en vergadering der Curatoren.	43.
Examina.	43.
Algemeene kas voor behoeftige Studenten.	45.
Personen die aan de Theol. School wenschen te worden aangenomen	45, 46.
Reglement voor de Studenten.	46, 56, 57.
Twistgeschrijf in openbare bladen.	46, 53.
Tweederlei rigting onder de Docenten.	47—52, 55, 56.
De <i>Bazuin</i> en periodieke bladen.	53, 62.
Predikdienst der Docenten aan de School.	54.
Het onderwijs aan de Theol. School.	54.
Het prediken der Studenten.	55.
Art. 3 der Dordsche Kerkeoording.	57.
Het aannemen van ledematen.	62.
Het onderteekenen van lastbrieven.	62, 63.

Leden die met ter woon vertrekken.	63.
Domicilie van onderstand.	63.
Het lager onderwijs.	64, 66—69.
Correspondentie met buitenlandsche Kerken.	64, 65.
Grenzen der Kerkelijke Gemeenten.	66.
Leden die zich onttrekken.	66.
Toepassing van de Kerkelijke tucht op kinderen der gemeente, enz.	69.
Het consulentchap.	70.
Het gewaad der Leeraren.	70.
Een Weeshuis.	70.
Doopsbediening zonder wettige zending.	71.
Ouderdom der kinderen die gedoopt mogen worden.	71.
Fonds voor predikants weduwen en weezen.	71, 72.
De zendingszaak	72.
Vragen bij de proefpredikatiën.	72, 73.
Viering van den rustdag.	73.
Afschaffing der slavernij.	73.
Uitgaven van Bijbels.	73.
Art. 36 der Geloofsbelijdenis.	73, 74.
Het gebruik en fabricceeren van gazlicht op den Rustdag.	74.
Getal van afgevaardigden naar de Synode.	74.
Ingekomen brieven uit Dordrecht en Heerjansdam, de Classis Rotterdam, 's Hage, Groningen, en van D. J. de Vos, G. van der Kamp, A. de Bruin, G. Koning en J. Scholten.	75—77.
Het kerkelijk handboekje.	77.
Tijd en plaats der eerstkomende Synode.	77.
Kosten der Vergadering.	78.
In orde brenging der notulen.	78.
Sluiting der Vergadering	78.